

Conti, Ludovico

Clara fidelisque admonitoria disceptatio practicae manualis experimento
veraciter comprobata de duobus artis et naturae miraculis

Francofurtum 1664

Alch. 68

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10252709-2

Copyright

Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Daten systemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

Alch.

68

R

Alch. 18.

R

Alchem.

Comitibus.

Alch. 18.

Alchem.

R

Comitibus.

Alch. 18.

R

Alchem.

Comitibus.

A . M . D . G .
SYMBOLUM ADEPTORUM

FINIS

PRINCIPII

EST

PRINCIPIUM

FINIS.

by

**Bayerische
Staatsbibliothek
München**

CLARA FIDELIS QVE

ADMONITORIA

DISCEPTATIO PRACTICÆ MANVALIS

experimento veraciter
comprobata.

*De duobus Artis, & Naturæ
miraculis:*

Hoc est

DE LIQUORE ALCHEST;
necnon Lapide Philosophico, atque
amborum materia, operandi ratione, Diffi-
cultate, Viribus, ac inter se Convenientia, &
Discrimine, De Sale quoque Tartari
Volatili, &c.

*In gratiam Hermetice Artis Studiofo-
rum conscripta.*

AUCTORE
LUDOVICO DE COMITIBUS

Macer. Phil. & Med. D. Ope Viri peri-
tissimi Ord. trium Magorum Equitis in
Viridi Cruce Symbolica.

FRANCOFVRTI,
Apud Hermannum à Sande.

M. DC. LXIV.

Auctor ad Sophochymicos.

A Bdit a natura quisquis pertingere curat,
 Perlegat, & vivū præparet artis avem.

Tunc ne prætereant fugientis signa volucris
 Prænitidi, & Viridis servet ubique modum.

Excitiat repetens ter rite quaterque laborem,
 Donec ab impuro candidus hoste volet,

Horatransacta carum igni adjungat amicum
 Ignis, ut hinc fiat calica fontis aqua.

Sic superans auget solares Cinthia vires:
 Indè repurgatus solque resurgit aquis.

Crescit in immensum miranda potentia Fetus
 Rursus, ut ante, brevi si peragatur opus.

Semine solari super additur aurea tandem
 Virtus, atque hic est totus in Arte labor.

0252709
SERENISSIMO, AC R^EVEREN-
DISSIMO D.D.

LEOPOLDO GVILL-
ELMO.

ARCHIDUCI AUSTRIÆ.

*Duci Burgundia, Stiria, Carinthia, Car-
niola, Vvirtembergæ, Generali Mili-
tia Hierosolimitana. Ordinis Beate
Mariæ Virginis Teutonicorum in
Prussia Administratori; ac ejusdem
per Germaniam, & Italiam, partesque
transmarinas Magno Magistro. EPI-
SCOPO Argentinenſi, Halberſtadien-
ſi, Paſſavienſi, Olomucenſi, & Vvra-
tiſlavienſi. Abbatiarum principa-
lium Herfeldenſis, Marbacenſis, &
Ludecenſis Administratori. Comiti
Tyrolis, & Goritia. Langravio Alſa-
tia, & Gubernatori Generali Bur-
gundicarum Provinciæ &c. Do-
mino ſuo Clementiſſimo.*

)(2

PRINCI-

PRINCIPIBUS Viris
 suos dicandi studiorū
 labores, jam multis
 ab hinc seculis non
 improbanda scriben-
 tiū extat cōsuetudo,
 ut sic illis suæ venerationis, ac obser-
 vantiae specimen exhibeant, & operi-
 bus decus, atque splendorem ex Prin-
 cipum nobilitatis luce concilient, sibi-
 que defensionem, si qua opus fuerit,
 contra imperitorum ac invidorum
 improbitatem parent. Eoque mos
 hic laudabilior, ac imitatione dignior
 censeretur, quò major habita ra-
 tio fuerit Viri, cui exhibetur, virtutis
 ac majestatis, & muneris oblati prae-
 stantiae: ut hinc gratius amplectatur,
 vultuque hilariori excipiarur oblatio:
 illinc scripto tutela paretur potentior,
 lumenque fulgentius accedat. Quæ
 omnia

omnia mihi benè consulta fuisse, nemo non fateri cogetur, cum meum hunc libellum mole quidem exiguum, at rerum, quas promit æstimatione prægrandem Amplissimæ Sapientiæ tuæ committere, tuo nomine insignire, excelsa nobilitate exornare decreverim, tuoque patrocinio fultum per doctorum Virorum manus divagari permiserim. Quis namque poterat occurrere, cui non dicam magis, sed æquè ac Tibi sint hæc simul omnia collata felicius? Neque hîc Austriaci generis tui splendorem, ac radiantem nobilitatem scripto perstringere auserim. Sat mihi fore arbitror si Te Gloriosissimorum sanctæ record. Imperatorum Ferdinandi Secundi Filium, nec non Ferdinandi Tertii Fratrem dixerim, cui Nepos Cæsar est LEOPOLDUS præsentis Ævi jubar fulgidissimū nobis divinitus concessum, qui Majorum

rum suorum inclytis virtutibus non minus , quam dignitatibus coronatus felicissimum diuturnioris Imperii argumentum exhibet: atque sicut Orbis Christiani votis solamen , ac firmamentum ardenter expetitur, & expectatum : ita Christiani Nominis hostibus sidus invisum , ac formidolosum terriculamentum. Eximia vero incomparabilis Animi Tui ornamenta Serenissime Princeps , neminem nisi temerè scripto comprehendere ausurum putaverim , cum ex calami levitate non sat graviter , ex paginarum fragilitate firmiter , ex atramenti obscuritate dilucidè tractari, nec pro rei veritate , ac merito vel disertissimo cuiusvis verbis enarrari valerent. Quid enim de tua incomparabili in Deum pietate, in cunctis peragendis prudentia, fortitudine, temperantia, ac in primis regali iustitia , quid de magnanimitate

mitate, quid de liberalitate, morum-
que suavitate tua verissimè etiam scri-
benti crederetur? Scientias tum spe-
culativas, tum practicas, quibus inge-
nio etiam præclarioribus antecellis,
non vulgares, admirandamque Sapi-
entiam non humanam; at divinam
quotquot te noscunt, fatentur omnes:
universa cuncta sapias, ac intelligis.
Cum vero inter cætera studiorum
genera (si per graviorum curarum
otia liceat) Chymicorum miraculo-
rum indagine præsertim oblecteris,
non abs re mihi peractum esse duxi, si
quæ in arte tam excelsa experimento
cognoverim Tuæ Sapientiæ proban-
da obtulissem, ut sic Tanti Viri testi-
monio firmata alacrius in Hominum
Peritorum animos irreperent, ac plau-
sibilius exciperentur, quamvis vereri
de re hac haud rationabile videatur,
quis enim nisi stolidus, vel inscius non

amplectatur , quod sibi proficuum ac
jucundum futurum speret? quod duo-
rum profectò nomine cognoscet,
quorum amore penè mortales cuncti
teneri solent , fortunarum copia , &
corporis incolumitate , in quibus
mundana felicitas consistere judica-
tur.

Permitte igitur Serenissime Prin-
ceps Imperiali Tuo Stemmate signa-
ri , secundis Tuis auspiciis præmuni-
tum prodire hunc Sophiæ occultioris
fœtum, quem si Tibi non injucundum
advenisse scivero, nil ultra, quod meis
votis petere possim, habebo. Vale

*Serenissima, & Imperialis Celsitudi-
nis Tuæ*

Addictissimus

Ludovicus de Comitibus.

INDEX DISCEPTA- TIONUM.

Quæ in hoc Opere conti-
nentur.

Prefatio ab Lectoribus Candidos.

De Nomine Alchaest : & ejus Præstantia.

Disc. 1.

pag. 1.

De Materia liquoris Alchaest. Disc. 2. 7

De utriusque Magisterii materia simplicitate, ac virtu-
te. Disc. 3. 11

De operatione, qua liquor Alchaest perficitur. Disc.
4. 16

De operatione lapidis Philosophorum. Disc. 5. 26

De Salis Tartari, ac similium Alchaliū volatilitate,
& ad id necessaria operatione. Disc. 6. 38

In quo consistat difficultas Inventionis Liquoris Al-
chaest. Disc. 7. 45

De difficultate operationis physicochemica. Disc. 8. 52

In quo sit posita difficultas volatilitatis Salis Alchali
præsertim ex Tartaro. Disc. 9. 66

De virtutibus, & proprietatibus Alchaest. Disc. 10. 72

De Virtutibus Lapidis. Disc. 11. 82

De Salis Tartari Virtutibus. D. 12. 87

De simi-

*De similitudine, & convenientia liquoris Alchaest cum
Mercurio Philosophorum, & quid sit in primam ma-
teriam duci. Disc. 13.*

92

*De liquoris Alchaest, & Mercurii Philosophici discrimi-
mine. Disc. 14. & ultima.*

103

PRÆ.

P R Æ F A T I O

Ad Lectores Candidos.

PRODIERE dudum in lucem, studio-
*si Lectores, scripta Nobilis Belgæ
 Ioannis Baptiste Van Helmont Viri mo-
 ribus, ingenio, eloquentia, omnique do-
 ctrinarum genere præstantis summèque
 laudandi, qui in physicis potissimum,
 Medicis, atque Chymicis disciplinis no-
 vam, inauditam, mirandamque doctri-
 nam professus, antiqua scholarum funda-
 menta quaterere, ac veterum Magistro-
 rum recepta dogmata evertere nixus
 est: quinimmò easdem scholas Magistros-
 que stupiditatis, inscitie, ostentationis,
 aliorumque criminum reos facere non
 est veritus. Quamobrem multorum
 indignationem incurrit; eorumque po-
 tissimè, qui supraceteros antecellere vi-
 deri ambiunt: Cum tamen in iisdem,
 quas exercent, facultatibus, penitiores
 veritates*

veritates scrutari non curent: eorum vero, qui avaritia, ignavia, imperitia, vel alio nefario affectu præpediti, ejus arcana assequi desperarunt, non indignationem solum, sed calumniosa maledicta, & immeritas vituperationes perpessus est: Adhuc ipsum crimine ostentationis, jactantia, maledictionis, falsitatis plectere non erubescunt, ejusdemque medicamina, ac mirabilem illum liquorem Alchæst, quo solo arcana Paracelsi, aliaque quam plurima miranda patrari sapissimè jactitat, mera figmenta esse, inanesque confictas fabulas, nec se talia præstitisse unquam; sed quod per imaginationem existimasset pro ipsissimis veris experimentis conscripsisse; impossibile existimantes in Rerum Natura tale quid reperiri, quod ipsorum cognitio attingere non potuerit: sese pluries, factò experimento vidisse, liquoris illius impossibilitatem. Tante

Viri

Viri sortem saepius mecum ipse dolui, quamvis hoc vitio laborasse jam ab initio Mundum sciverim, beneficia maiora, turpiori ingratitude pensari : eoque magis dolor invaluerat, quod post illum neminem usque adhuc repertum sciverim, qui Magisterium liquoris illius consecutus, ejusdem veritatem, Scriptorisque famam ab iniquis contumeliis vindicasset. Tacendum mihi tamen satius duxi, quoad experimento cognoscere possem : Num ea, quae ab eo scripta sunt arcana, vera nec ne forent : licet de hoc dubitare propter multas rationes videretur non inhumanum solum, sed impium. Ad quid enim Orbi Christiano imponere in re tanti momenti ; unde nec utilitatis, aut honoris aliquid reportare posset, cum anima sua irreparabili forsitan detrimento ? Quamobrem cum occultissimum illud Hermetica Philosophiae opus omnium sanè difficilimum, quod

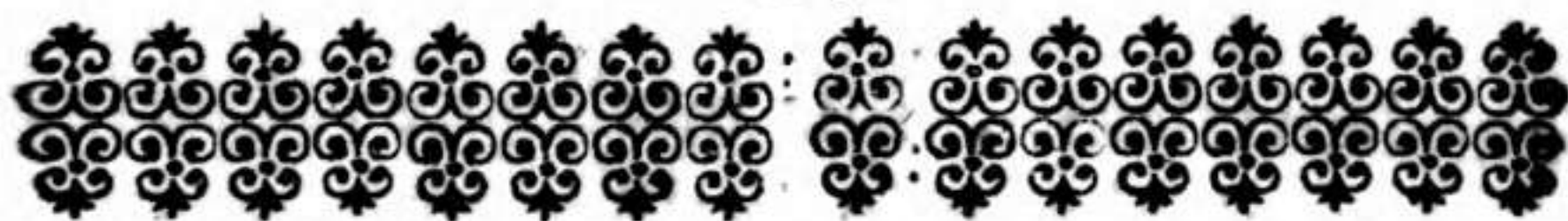
quod lapidem Sapientum appellant, diu
in abstrusissimis Auctorum tractatibus
scrutari suctus, tandem Divina coope-
rante gratia, non proprio tamen Marte,
sed amicæ opis munificentia Viri Pra-
stantissimi; cum omnibus suis requisitis
circumstantiis viderim, ac tetigerim,
etiam hujusce liquoris operationem non
mihi difficulter investigandam duxi.
Paracelso itaque, aliisque Auctoribus,
atque ipsimet Helmontio diu lucubra-
tionibus non interruptis insistens, ve-
ritatem etiam hanc, non mea, sed Ami-
ci opera, cognitam habui, factoque
periculo arcana prædicta sum assecutus,
licet ad opus illud laboriosissimum, lon-
gum tempus expetitum fuerit, ipso pa-
riter Helmontio arcanum satis innuen-
te, Paracelso vero, ni (more suo) nonni-
hil ad illud necessariū retinisset, mani-
festitissimè describente, ex quo Auctore,
aliisque hoc idem insinuantibus, ipsum
itidem

itidem Helmontium liquorem hunc non
absque ratione didicisse crediderim : cu-
jus liquoris occasione non solum de Sale
Tartari , similibusque Alchalibus in-
volatilitatem ductis , quibus plurima
soluta ad medicinam parantur , & Al-
chaest vicem emulantur , narrationem
institui : sed de sublimi illo Hermetico
Magisterio plurima revelare coactus
sum; ne hic erraretur , uti quibusdam ac-
cidisse mihi relatum est , existimanti-
bus, liquorem illum ad Magisterii ejus-
modi confectionem exigi , cum toto cælo
ab illo discrepet , licet in pluribus, at lo-
cationis tantum phrasi, convenire in vi-
cem videatur. Horum tamen arcano-
rum processus clarè in Vulgus descriptos
efferre , palamque cunctis prostituere ,
omnis ratio dissuadet. Quinimo Vobis
veritatis amatoribus , medentibus præ-
sertim, ingenuis, peritioribus, charitatis
zelo erga proximum affectis, id maxime
displici-

displicitarum fore sat scio ; si vulgo promiscuè , cunctis etiam ignavis prostitueretur. Adquidem ingenia vestra , studia , atque labores inferuissent amplius : Si quisvis ex plebecula hæc mysteria nullo negotio assequi potuisset? Ad quid Ars vestra foret ultra necessaria ; si quisque suæ , suorumque sanitati consulere tentans , nulla methodo perperam illis abuteretur? Honor Vobis jure debitus , nullus in posterum foret. Non immeritò igitur omnium Scriptorum consensu hæc occultanda esse decretum est : non ita tamen , ut indagantes desperent ; immo & alia , etiam majora liquoris hujus occasione insinuare , quantum quidem jasta ratio dictabit , non recusabo , magni præsertim operis illius occultissimi , circa quod hominum mentes plurimum hallucinari quotidie cernimus. Cum enim Scriptorum locutiones facillimè torqueri possint

possint , & ad Alchacst confectio-
nem ob maximam similitudinem trans-
ferri; cum tamen re ipsa longissimè ab
illo distet, plerique fere omnes, alterum
pro altero falso interpretantur. Sicut
& ipsi etiam Helmontio congitisse suspi-
cor, existimanti, quæ de lapide scripta
sunt, de prædicto illo liquore suo intel-
ligenda esse, atque hinc principium,
originem, & basim esse lapidis philoso-
phici: quod quidem liquidò colligere est
ex pluribus locis suorum tractatum,
sed specialiter, quod opus illud Sophiæ
laborem appellet, & ipsum possidentes
Adeptos, asserique Lullium Hidrargy-
ron coagulasse, virtute liquoris eiusmodi,
ut ipse quidem credit. cum tamen
Lullium nihil huiusce liquoris rescivisse
crediderim. Quapropter valde proficiū
futurum spero, si quid quantumque duo
illa conveniant ac discrepent recenscam,
ne in

ne in posterum quis imperitus, minusque
 practica huic, studioque suetus, in erro-
 rem labi facile queat. De hoc igitur
 Hermetis miraculo, quamplurima sub-
 scripturus sum, nec spernenda, nec tam
 fideliter paginis ab ullo quod sciam huc
 usque commissa: quamquam tractatio-
 nem illam hic non profitear; cum alia
 plurima illius ante hac nunquam reve-
 lata, immò desperationis fere titulo à pos-
 sessoribus tradita in aliis tractarim vo-
 luminibus, quarum catalogum in calce
 hujus operis appositum intueri quisque
 poterit. His ergo in praesentia fruimini
 studiosi Lectores ingenui: dum interim
 Deum enixè precor, ut mentem Vobis
 aperiat, manusque dirigat in rectam se-
 mitam, & ab erroneis ac sophisticis, ido-
 latriæ multiplicatis operibus,
 quam citius retrahere digne-
 tur. Valete.

*De Nomine Alchaest: & ejus
Præstantia.*

DISCEPTATIO

PRIMA.

ULLIBI reperi hoc no-
men Alchaest, eoque ne-
mo (quod sciam) ex au-
ctoribus usus est ante Pa-
racelsum, qui semel tan-
tum lib. de viribus mem-

brorum cap. 6. de Viribus Hæpatis, de illo
meminit his verbis. *Sed & liquor Alchaest
magnum Hæpatis confortandi, & conservandi,
adeoque ab hidropisi, & ejus omnibus generibus,
ab hæpatis vitiis ortis, præservandi vim, & effi-
cacia habet. Ejus processus est, ut à coagula-
tione resoluas, hæc ille, nec alibi ejusmodi vo-
cem protulit: tametsi eundem liquorem di-
versis sæpe vocibus indigitavit, inter quas
Hilech magnum, ac frequentius sal circula-
tus minor. An vero nomine Alchaest, hunc*

A

eun-

eundem sale[m] , ipse intelligere voluerit, quamvis Helmontio certissimum habeatur, penes me plurimum dubietatis habet; cū ex prædictis ; & subsequentibus Paracelsi verbis comprehendinequeat. Ipsius verba hæc sunt. *Et iterum coagulatur in formam transmutatam, sicut processus de coagulando, & resolvendo docet. Tunc enim si suum simile superavit, medicina fit hepatis medicinis omnibus superior. Et si quidem hepar ipsum ruptum, & dissolutum esset ; loco tamen totius hepatis est ; non secus, ac si nunquam ruptum, & dissolutum fuisset. Quicumque ergo medicina operam datis, summo studio id adniti debetis, ut Alchæst preparare discatis, propter aversionem multorum morborum, qui ab hepate oriuntur &c.* Nam cum ipse liquoris facultates, ac modum præparationis ejusdē enarret, illam, quam principalius apponere debuisset, ommitit, quod videlicet omnia, ut ait Helmontius, corpora in primam reducat materiam, servata seminum potestate, sed asserit medicinam fieri pro hepate, ac ipsius ægritudinibus, quam virtutem liquori suo non ascribit, sed bene pharmaco, quod

ex illo paratur, quod tamen necessarium fuisset addere, eoque magis quod locus idem ab ipsomet citatus sit: Præterea processus aliis etiam arcanis communis esse cognoscitur, ac præsertim philosophorum Hermeticorum praxi, quæ tota in solvendo atque coagulando procedit; licet nonnulli, & ad salis Tartari volatilis confectionem, at perperam, verba illa detorquere nitantur. Quare nescio, qua ratione dici possit, vocem hanc Alchaest de sale circulato prædicto speciali solvente debere intelligi: nisi ob eam solam, quod dictio illa Alchaest ex germanicis vocibus confletur. Allegeist. quæ, totum spiritum, sonant. Cum autem noverit liquorem hunc totum spiritualem id est tenuissimum, & volatilem, ideo credidit, Paracelsum ejusmodi vocabulo prædictum liquorem innuere voluisse, qui præ se fert aquam crassiores visu, at re ipsa substantiæ tam tenuis, ut ad misterum intima pertingere queat, illaque in varias discerpere substantias priori simpliciores, at non in elementorum profundam, & mitionem, non ab simili modo ac in destillationibus

ab igne fieri consuevit, quamvis hic elementorum quoque mistionem sapissimè ingreditur, illam tamen in pluribus saltem, ita perturbat, dissipat, atq; invertit, ut multum inde virtutis eorū intermoriatur, quod prædicto liquori non accidit. Hic enim ita cuncta penè resolvit, ut eorum virtutem non enecet, aut confundat; quoniam subtilitate, qua pollet, mistorum corpora, sic intimè pervadit, suaviterque dissolvit, ut in varias tenuissimas substantias dissecet, absq; quod in fumum, seu halitum effugiant. ideoque medicam potestatem, & alias retinere valēt, at non seminalem vim ac energiam, quā post misti resolutionē vegetā persistere impossibile est: ac propterea qua veritate dici possit, omne corpus sensibile, seu tangibile in primam materiam redigere, servata seminum potestate, me præterit. an vero ipsemet liquor ad hepatis vitia conducat, uti Paracelsus insinuassee videtur, experimento mihi non constat, nechuius rei periculum faciam; cum pharmaca inde parata tutius ac utilius, sine pretiosi soluentis amissione exhiberi satius videatur, nec ipsum etiam Helmon-

montium id attentasse crediderim, cum nullo
 libi se, intro illum exhibuisse commemoret;
 plurimas interim illi virtutes tribuit, ac id
 non ipsi per se liquori, sed pharmacis tan-
 tum, & arcanis inde paratis evenire intelle-
 xit: nec alium quemquam audiui, qui talia
 experimenta noverit, cum neminem haec-
 nus mihi fama retulerit præter supradictos.
 liquoris confectionem assequutum esse:
 quamvis ab Helmontio plurimos talis li-
 quoris possessores reperiri existimatum sit,
 quod ex eo retrahi probabiliter potest, quod
 apertè protestetur se, confectionem illius
 non revelaturum, propter rationes, *quas*
 (inquit) *sciunt Adepti*, sibi falsò persuadens,
 ut ex variis suorum librorū locis conicere
 licet, nec non ex relatione Viri omni fide di-
 gni liquorem suum, philosophorum esse de-
 cantatum illum, & occultum Mercurium,
 aut saltem necessario exigi ad magnum Her-
 metis Magisterium adipiscendum; quam-
 vis in hoc à veritate longe aberret. Cum
 enim ipse sciverit Arcanum illud à quam-
 plurimis licet occultò possiduum, ac re ipsa
 jam possideri, ut oculata fide intueri po-
 tuit,

tuit , & de facto pluries intuitum esse testatur , & semel puluerem illum amico unius vesperi exhibente, hinc inferre facile potuit, non paucos huiusce decantati liquoris artifices, & possessores existeret. At ego putaverim è contra, vix quempiam in præsentia vivere , qui opus illud abstrusissimum calleat, quantum quidem ex studiosorum relatione comprehendi potest, cum præterea processus ejusmodi difficillimus sit intellectu, factu laboriosissimus , nec ab ullo Scriptore palam descriptus habeatur, haud videtur existimandum , velle se quempiam, tam leviter huic operi , tam arduo ac laborioso implicare , cum præsertim longum requiratur tempus ac operator nullis occupationibus obstrictus , quibus omnibus impedimentis non rejectis illum adipisci impossibile.

De Materia liquoris Alchaest.

DISCEPTATIO

SECUNDA.

HUjusce admirandi soluentis indagato-
res extitere quamplurimi, qui diù an-
xii quæsiuerunt, ex qua materia, seu subje-
cto illud conficere possent, sicut de materia
quoq; philosophici lapidis accidisse notissi-
mum est, quamvis in hoc pariter ut in illo à
veritate longissimè deflexerint, cum tamen
Helmontius illam patentissimè indigitave-
rit, tantum praxim reticendo. At opinor
paucissimos ejus verum sensum penetrasse,
multoque minus ejus operationem, & ef-
fectus realiter attigisse. Gherardus Dor-
neus Vir doctissimus, maximeque in Para-
celsi voluminibus versatus, in vocabulario
quod de vocibus obscurioribus Paracelsi
composuit, in dictione Alchaest hæc
ait. *Alchaest Mercurius dicitur præ-*
paratus, nonnulli volunt esse Tartzarum,

mens tamen auctoris facileprehenditur à præparationis ejus descriptione : in quibus verbis id primò adnotari velim , quod supra etiam innuisse memini, Processum videlicet, quem de Alchaest Paracelsus tradidit, communem pariter , & applicabilem aliis esse processibus. Secundo plures esse Scrutatorum sententias , quidnam vox illa Alchaest significet. Tertio quod auctoris intentio ex illius præparatione facileprehendatur, quod quam certum sit non leviter mihi dubitatur, cum ejus operatio, uti superius retulimus, aliis pluribus chemicis magisteriis, etiam his potissimum duobus applicari commode possit. Quarto, quod duplices potiores sint de materia illius sententiæ, Mercurium scilicet , atque Tartarum; sed cum ipse dicat , nonnullos Tartarum velle, inferri liquidò paret , primam opinionem probabiliorem sibi existimari , inquiens. *Alchaest Mercurius dicitur preparatus* , ac præterea innuit (ni fallor) Mercurium esse philosophorum, & consequenter materiam proximam, ac immediatam lapidis philosophici, dum subdit, *Auctoris mentem facileprehenden-*

prehendi ex preparationis modo, quod inde verius innotescit, quia postmodum verba illa addidit Paracelsus, cum suum simile superavit. Quod quamvis de liquore Alchaest intelligi possit, à quo suum simile ita vincitur, ut inde fiat metamorphosis valde admiranda, tamen magis propriè de Hermetico opere interpretandum videtur, quod idem à Gebero cap. undecimo. lib. 4. suæ summæ innuitur, cum enim ibidem duplicem esse medicinam tertii ordinis, dixerit unicam tamen in essentia, & in agendi modo, postmodum subdit. *Est tamen additamentum citrinantis coloris, qui à sulphuris fixi mundissima perficitur substantia.* En suum simile quod superandum est, post suam priorem præparationem; quamobrem ex Dornei sententia concludimus, prædicta Paracelsi verba de lapide Philosophico intelligi debere, non autem de Alchaest Helmontii. At postquam ipsi sic accipere placuit nomen hoc Alchaest, & nos pariter pro liquore hoc solvente, seu sale circulato accipiemus, non pro Mercurio præparato seu sublimato, qui verè ac realiter spiritus est totus, atque etiam

spiritualior quam Alchaest ; qui quamvis
 universalis ab auctoribus appelletur , id ta-
 men non absolute , & simpliciter accipien-
 dum, sic enim Alchaest universalior est, cum
 omnia penetret plus minusve pro varia eo-
 rum missionis clausura. At Philosopho-
 rum præparatus Mercurius aurum , quod à
 nulla re, quantumvis subtili, penetrari valet,
 nec etiam à liquore prædicto; nisi solum cor-
 pore tenus non missione, ita resolvitur, sicut
 glacies in aqua calida, ad aliud nihilominus
 non inferuit in hac sua priori forma volatili,
 nisi ulterius ad plusquam perfectionem de-
 ducatur. Ex quibus omnibus colligitur,
 subiectum primum , unde soluens prædi-
 ctum præparatur, idem esse cum subiecto la-
 pidis, hoc est substantiam corpoream mer-
 curialem , non tamen vulgi Mercurium in
 suo naturale esse corporeo, ut clarius
 infra nobis demon-
 strabitur.

*De utriusque Magisterii Materia
simplicitate, ac Virtute.*

DISCEPTATIO
TERTIA.

HUjusce inquisitionis discussionem utpote ad chymicas cognitiones pertinentem, quantum scilicet ad philosophici lapidis naturam indigitandam attinet, in Orthochimicorum tractatu fusius examinavimus: nihilominus & hic aliquid de illa repetere minimè inutile videbitur: cum plerique stolidè nimis hoc errore detineri cognoverimus, existimantes, philosophici operis subjectū non unicū esse debere, sed plura, etiā si opus illud merè naturale (sicuti est) fateantur; cum tamē in nullo alio simili hoc evenire videatur. Nulla etenim species sive animalis, sive vegetabilis suos específicos actus in plurib⁹ materiis exercet, sed solū in una unica sola, quod etiā ratione innotescit: nā cū in similib⁹ naturæ actionibus causa efficiēs, & artifex nō extern⁹, sed internus spiritualis existat materiæ subjectæ ab initio suæ generationis implantat⁹, impossibile est, quin hic domi-

dominator sit nisi unus ; alioquin unus non esset finis, nec ad unicam generationem ducere posset materiã, sed vel ad monstruosum, vel notham, & spuriam. Virtus etenim seminalis, quæ sola rector totius generationis est, à pluralitate impediretur, ne suo Marte materiam dirigere, ac gubernare valeret, dum alia huc, alia illuc subiectum trahere pro sua cuiusque prædestinatione niteretur. Quamobrẽ in nullius sapientis animũ hanc insulsam opinionem sibi serpere permittat, nec à quovis persuaderi, philosophici operis arcanum ex pluribus petendum esse subiectis, sed ex uno solo, & unico. Unicum autem dicimus, quod in unica specie reperitur; & quamvis graviorum auctorum nonnulli contrarium affirmasse videantur, sciant autem omnes id non absque ratione factum fuisse. Cum enim subiectum illud non absimili ratione ac ovum multiplici substantia sit præditum, activa nempe atque passiva, vel triplici principio secundario scilicet, sulphure, ac mercurio, quæ spiritum, animam, & corpus appellare soliti sunt, vel elementis quatuor, vel quinta, quam vocant, essen-

essentia, ex elementis extracta; vel alia mysti-
ca ratione, non mirum videri debet, si subje-
ctum illud sæpe simplex, sæpe multiplex,
ab iisdem vocari sentiant, ad insinuan-
das scilicet materiae prædictæ propieta-
tes, interiorem latentem essentiam, ac
in opere mutationes de natura in naturam,
sine qua quidquam boni præstare in hac arte
penitus est impossibile. Hinc quoque Mo-
rienus materiam, ait, ex una primum radice
oriri, quæ postmodum in plures res expan-
ditur: & iterum ad unum revertitur.

Non me latet, quosdam, ut contrarium
pertinaciter sustineant, duplicem afferre
solere responsionem. Prima est. Metalla
specie, atque essentia non distingui, sed so-
lum accidentaliter pro eorum maiori, vel
minori decoctione, & puritate, quod quàm
absurdum sit, quamvis id nonnulli non ob-
scurioris nominis auctores voluisse videan-
tur, in tractatu nostro de metallis, argumen-
tis (ni fallimur) insolubilibus, demonstra-
tum est, ut illud hîc repetere supervacuum
haberi possit.

Secunda est. Quod licet materia, seu

A 7

sub-

Subjectum, ex quo virtutem seminalem petendam esse, volunt unicum solum esse fateantur, & hanc nullam aliam esse posse, nisi aurum, cum hoc virtutem suam exercere nisi apertum nec velit, nec debeat, hinc requiri aliam sophisticè, & insipienter præparatam materiam, qua talem auri solutionem, ac penitiorem elementorum ingressum inaniter tamen laborando parent; quasi virtus aurum soluens aliena sit, artificialis, & sophistica, obliti forsane eorum, quæ à Comite Bernardo Trevirensi in Epist. candide adnotata fuere, nihil scilicet aurum soluere posse vera, & naturali solutione, quod ab eodem auro recongeleri nequeat, ita ut unum, & idem cum ipso fiat substantia, materia, & essentia.

Cum ergo hoc omnium Scriptorum unisona sententia, & auctoritate nec non ratione, quinimmò, & experimento verum esse cognoscatur, in philosophico nimirum opere unicum solum necessariam esse materiam, quæ alia re extranea non indigeat, nec sapientioribus illud novum habeatur, de materia tamen prædicti solutivi liquoris
non

non ita pariter cognitum omnibus esse crediderim, nec immeritò sane, cum opus illud, utpote artificiale ex pluribus compactum subiectis, iure quispiam suspicari posset, ut de pharmacis, & confectionibus quamplurimis videre est, in quorum compositionem plura simplicia ingredi perspicuum. Quare & de hoc etiam dubitari posset, num ex pluribus parari debeat simplicibus, ut ad aquarum, quas vocant separationis, normam, & modum componeretur. At hoc falsum esse sciant. Vnicum enim solum subiectum est, ex quo liquor ille mirabilis, ac solvens incomparabile extrahitur, quod satis apertè superiori capite revelatum est, quamvis, sicut & in lapide aliquod extrinsecus adiuuans adhibeatur, quod tamen ad interiorum essentiam pertingere nequit; quinimmo ab extraneis utrumque destrui posset, uti dictum est, ac dicetur.

*De operatione, qualiquor Al-
chaest perficitur.*

DISCEPTATIO QUARTA.

CUm ergo præcedentibus Disceptationibus satis apertè ostensa sit materia liquoris Alchaest, & num eam unicam esse oporteat an plures: jam de operatione pariter disceptandum est, quæ sit, & qualis, num eam unicam esse oporteat, an plures, & num per unicam, aut plures operationes efficiatur, cum ejusmodi cognitio ad hanc inquisitionem summopere conducat.

Diversimode autem considerata, unicam illam dicere, atque non unicam decet, ratione tamen consonum est illam unicam appellare. Etenim si Morienus philosophici magisterii opus, quamquam duplex, unicam potius dicendum esse monuit quam duplex, ex eo, quod primum sit, sicut & alterum, & ubi primum desinit, incipit secundum, multò rationabilibus hujusce liquoris
opus

opus unicum erit nuncupandum , eo quod non similitudine ac mysticè, sed realiter unicum & licet interruptum , cum eodem ordine , forma , & methodo totum procedat à principio ad finem. Attamen iuxta Paracelsum duplex operatio requiritur , præparatio scilicet atque perfectio : cum vero satis præparata venalis inveniatur, ad quid tempus, labores, & expensas impendere ? cum experimento cognoscatur, non minori virtute pollere eam, quam ex natura præparandam , ac vulgari arte præparatam accipimus: verum unicam ne dixeris, an duplicem parum id referre arbitramur , dummodo sciatur finis , ad quem tendit , & quomodo, & quare sic tractari debeat. Etenim finis non est materiæ perfectio, ad quam vi seminis indita vergebat, immò seminis ejusdem destructio, seu potius subiecti artificialis dissolutio non ad elementa, sed ad principia secundaria, nam uti manifestè probatum est in Orthophysicis , mixtorum dissolutio, eorum præsertim, quæ stricto ligamine per naturam condita sunt , etiam si violenter illa procedat , non illicò in elementa abibit

mix-

mixtum, sed in principia secundaria; cum natura miftionem salvare nitatur quantum possibile fuerit, quamvis quamdam etiam materiae portionem in elementa abire non sit inconueniens, quod experimento etiam in qualibet dissolutione cognoscitur, partes vero sic dissolutae si conseruentur, vel sulphur erit, vel Mercurius, vel sal juxta proprietates illis partibus inditas : cum ergo liquor iste nec comburatur, nec fixus igni resistat, iure optimo mercurius nuncupabitur, & erit Mercurius de Mercurio, sicuti de philosophico quoque idem perhibetur, hunc enim Mercurium de Mercurio appellant ; at diversimodè, uti alias explicabitur : interim cum principia praedicta elementis propinquiora sint, licet ex homogeneis miftis provenientia, simpliciora, puriora, ac simul debiliora cognoscuntur: hinc est, ut praedictus liquor, utpote Mercurialis homogeneus & tenuissimus mifta caetera penetrando intimius, quam aliud quodlibet soluens peruadat, & illa in substantias sic separet, ut tenuiores reperiri non sit possibile, ac proinde virtutibus pollentes, metallorum

lorum tamen transmutationibus ineptas.

Quamobrem confectio eiusmodi solvētis non est ejusdem perfectio quoad prior emendatam à semine proprietatem, sed dici potest perfectio extrinseca quoad effectum, quatenus mistorum partes actu indivisas, potentia vero nulli alteri dividendas disgregat: quinimmò quantum ad intrinsecam naturam potius corruptio est quam perfectio, quod Geber de metallis imperfectioribus asserit, existimans quas continere sulphureitates, quarum alteram accidentalem ipse nuncupat: eo quod metallo iam in sua puritate originali genito superveniat; atque id, ratione loci mineralis contigerit, quasi locus diversis excrementis sulphureis infestus metallicam materiam in primordiis generationis puram inficiat, ac pro varietate impuritatis, & fuliginosi sulphuris à quo commune mercuriale subiectum fædatur, & ex universalitate in particularitatem redigitur, & pro varietate juxta quorūdam auctorum sententiā huiusce sulphurei excrementi variæ quoque metallorum species oriuntur. Id autē opinatus est Geber, & cū ipso plures etiam

etiam Chemiæ professores : quia experimento cognoverint, præfata recrementa segregari vel lapide philosophico, vel physicochemico, regenerationis magisterio: dum enim intuiti sunt ab imperfectioribus metallis plus minusue hanc, vel illam sæcum speciem per lapidis projectionem super illa removeri, immò, & per solam caloris digestionem à nonnullis; jure sibi persuaferunt superfluum illud accidentaliter illis post primam elementorum missionem loci defectu immissum fuisse.

Id autem non ita sese habere probatum est nobis multoties in Orthochimicorum opere præsertim, in tractatu de metallis, & alibi fusius, nec ipsos Auctores id voluisse, sed arcanum artis præcipuum sub tali sententia occlusum indigitasse. Vis enim spiritus seminalis in qualibet re interius latentis, nisi alicuius necessariò requisitæ circumstantiæ defectu prohibeatur ab opere cui destinatur, corpus sibi, suisque operationibus opportunum cōflare nititur quoad potest, suisque necessitatibus providere; quare in lapidis projectione super imperfectiora metal-

metalla superfluitates non actu illic existentes purgantur ; Sed de novo genitæ dividuntur. Vis enim lapidis, quæ nil aliud est nisi spirituale semen per ignis multiplicationem maximè auctus in corpore lapidis debitam sibi , ac necessariam corporeitatem non inueniens in alieno parat, & eousque sese dilatando diffunditur , quousque tota ipsius vis exhauriatur, & ad finalem terminum sibi naturaliter debitum deveniat , atque sic auri, vel argenti speciem indit. Cum vero totum imperfectioris metalli corpus huic operi non sit opportunum , non mirum est, si aliquid inde excrementitium segregetur, quod tamen neutiquam superextitisse dicitur. Hoc idem efficeretur, si super aurum vis alia seminalis aucta inferioris alicuius metalli effunderetur , necessario siquidem tunc ex auro quoque aliquid sæculenti separaretur ; illud videlicet , quod tincturæ super illud projectæ suscipiendæ ineptum foret. Naturæ siquidem respectu non magis dici debet perfectum aurum , quam aliud ex inferioribus, quæ suum semen, ac perfectionem æque ac aurum ab illa obtinuerunt.

nuerunt. Quare superfluitatis ratio respectiva est, non absoluta. Sicut pariter Homini accideret, si carnibus vesceretur animalis cujusdam, utpote hædi, vel leporis, humani vis seminis id sibi pro nutrimento assumeret, quod aptum ad suas proprietates illi comunicandas inveniret, reliquum vero ut fæculentum reiiceret, at si ex iisdem carnibus canis elementum acciperet, nec eandem portionem pro se retineret, nec idem excrementum repelleret; cum semen, quod est nutritionis efficiens causa, diversum sit in homine, & ac in cane. Atque pari ratione si canis, vel aliud animal humanam ederet carnem, quamvis cæterarum perfectissima, ac temperatissima, judicetur, aliud foecis genus ejiceret, & aliam inde alimenti portionem pararet. Sicut enim diversum semen diversum corpus efficit: Ita alimenti diversitate indiget ad idem corpus sustinendum: quare hinc apertè liquet, similia recrementa variari pro varietate seminis efficientis, ac proinde in diversis esse diversa ac alia dici respectivè virtutis illius generantis,

tis , nec ullo modo ante in carnibus prædictis extitisse divisa actu, sed solum potentialiter dividenda.

At in opere physicochemico quamquam additio non fiat alieni seminis, cui possit nova regeneratio accepta referri, sed ex eademmet virtute priori , per quam subiectum illud genitum est , & in tali termino relictum ulterius ducitur in novam formam, ad quam sola natura non poterat, sed artis auxilio ministrantis, & ignem, ut oportet, dirigentis in speciem non absolute, & simpliciter diversã, sed ad eandem, ad quam semen vergebat, & natura ipsa si potuisset æquè adduxisset: sicut patet etiam in animantium ovis , in quibus jam semen pullorum præexistens fætum sue speciei proprium gigneret, non alienum: sistitur tamen vis illa in ovi termino, quia calore destituitur, quo adveniente species jam præconcepta erumpit , nec alia poterit unquam inde elici, quæ ibidem antea non extiterit. Hoc idem in plantarum seminibus observatur , in quibus vis seminalis antea clausa , & quiescens terminum quemdam sui motus habere dignoscitur , quousque in
terram

terram iniecta nutrimento , atque calore in novas protuberant stirpes easdem penitus cum iis, à quibus semina profluxerant.

In materia igitur philosophica paucum illud nigrum, ac leve superfluum, quod obstetricia manu artificis removetur , semper idem apparet , cum semper eodem efficiente, iisdemque instrumentis procedat. Sed in projectione lapidis philosophici Argyropei super metallum omninò idem, diversum extrahitur excrementum , ac in projectione Chrysopoeii , quod clarum signum est, excrementa ejusmodi varia gigni pro diversa efficientis virtutis specie. Totum obiter dictum sit, ut ostenderè superfluitates illas non accidentaliter post primi subiecti generationem inchoatam supervenisse , sed partes esse subiectorum essentielles, ac de intrinsicà eorundem ratione, & necessario requisitas ad exigentiam naturæ , ubi individualiter existunt.

Geber itaque de sulphureitate loquitur, quæ vi proprii seminis ex subiecto artis extrahitur sola digestionem , absque alterius seminis potentia extrinsecus superinjecti, quam

quam ideo accidentaliter præextitisse scribit, & cum difficultate tolli.

Alteram vero nulla ratione à metallis removeri possibile esse, quia sit de illorum essentiali proportionem, ideoque non posse inde sine subiecti destructione removeri: nec forsan cognovit hanc pariter posse aliquo modo separari, quamvis multò difficilior quam altera, nec tamen subiectum penitus destruitur ob rationes, quas clarissimas demonstravimus in nostris Orthophysicorum libris: atque in operatione Alchæst, per quam subiectum destruitur quidem à priori suo esse, & naturali, ad quam vergebat propensione, non tamen in elementa redit, sed in secundaria principia, uti dictum est, quæ substantiæ sunt à priori subiecto longè diversæ. Ex his non difficile erit colligere alia duo, quæ superius proposita sunt, & quomodo soluens hoc ita præclarum præparari possit.

Operationem vero specialius, ac lucidius exposuissem; sed propter rationes, quas in præfatione conscripsi, indecens atque injustum videretur. Non dubito tamen Pru-

dentioribus , ac industriis Artificibus sufficienter esse insinuatam , nec tam apertè ab aliis , qui eam possederunt fuisse præmonstratam.

Si enim ipse inter tot Scriptorum ambages eruere potui, multò facilius ex his , quæ superius præmonuimus, poterit quisque sagax indagator eandem intelligere.

Hoc præterea superaddere non recusabo, quod cum subiectum præmonstratum sit per naturam perfectissimè , ac strictissimè mistum , ideo non facile in principia secundaria resolubile , sed patientiam non vulgarem exigi, laborem, ac temporis diuturnitatem , ut ad finale complementum, in quo suis polleat virtutibus mox enarrandis , reducatur.

De operationibus lapidis Philosophorum.

DISCEPTATIO
QUINTA.

Quamplurimi , præclarique Scriptores innumera edidere volumina de operatione,

ratione , quam physicochemicam , eo quod naturæ , & artis iuvamine conjunctim fiat, appellant , ut supervacaneum, ac inutile planè videatur, de illa quidpiam aliud superaddere ; vel enim actum agi frustra, vel errores plusquam nimis auctos ex multiplicatione verborum multiplicari judicabitur : atque sicuti nullibi non extant , quide opere illo arcano clariorem , aut minus saltem implicatam declarationem promittant : ita nusquam possidentes realiter, & ex voto in propatulo sese manifestant: vel quod nemo talis reperiat : vel quod si quis : apparent rari nantes in gurgite vasto : nec id quidem mirum ob rationes partim infra , partim alibi nostris voluminibus enarrandas. Nihilominus profiteri non vereor, me hic plura revelasse, ac revelaturum ad illius operationis intelligentiam summopere conducentia, quæ apud alium quempiam professorem non facilè erit invenire. Candidis igitur, ac æquis artis abstrusissimæ Indagatoribus, nec parum proficuum , nec minus gratum, quod ingenuo , fidelique animo , calamo comprehendere volui , futurum esse spero.

B 2

verim.

verim. Quare singulos, ac universos moneo, ut attentius, intimiusque scrutentur, quæ hîc subnectam: nec existiment me quidquam ex opinione prolaturum, sed ex ipsissima rei experientia manuali opere veraciter comprobata. Ex hoc enim omne dependet, operatione scilicet, per quam materia ad ultimam perfectionem suscipiendam disponitur. Si enim præparatio rectè fuerit instituta, quod reliquum est, opus est facile, nullius laboris, ac nullius penè periculi, nisi data opera destrueretur, quod Amico semel contigit.

Cum enim opus perfectissimè dispositum, atque vas, quo erat inclusum, Hermetico sigillo præmunire tentasset, cum vas patulo nimis collo, ac breviori igni admotum vitrum eliquare tentasset, ex vehementi calore materia cominus calecta, subitoque rarefacta in vaporem crassum, totum vasis corpus replentem commutata est, cum tamen antea vix quintam, vel minorem etiam partem capacitatis occuparet.

Vapor hic crassus, opacus, gravis, nec enim extra effugiebat, frigida infusa cohibi-

tus

tus in priorem densitatem, & formam licet
 fæ datam rediit; at nulla vi potuit amplius ad
 sui priorem rectitudinem impelli; mixtionis
 enim interna proportio spiritualis seminis
 suo muneri obeundo penitus inepta fuit red-
 dita. Vix autem crediderim simile quid
 ulli artis Profeflori umquam occurriffe: cœ-
 terum non ita facilè continget occasio, ea-
 fusve destructionis. Duo ergo puncta sunt,
 seu fundamenta, quibus tota Sophorum
 Ars innititur, materia; scilicet Inventio, cir-
 ca quam insudet Indagator, & operatio, qua
 in illam suos labores exerceat. Illam noscere
 non ita difficile, arduumque credatur: habi-
 lem sed reddere massam, juxta omnium una-
 nimem Magistrorum sententiam est pe-
 nè impossibile, ob plurimas, quæ requirun-
 tur, circumstantias, singulas ita necessarias,
 ut una neglecta, etiam si cœteræ omnes con-
 currerent, irritus labor omnis subsequere-
 tur. Harum præcipua in igne consistit, in
 cuius gradus, & punctorum mensura totum
 opus consistere asserimus; non quia ignis
 dumtaxat consideratio sit satis; sed quia prin-
 cipalior est, ad quam etiam alia reducuntur:

& quia ipsum adhibere oportet, nonnulla ex ipso provenientia observanda. Hinc Morienus fideliter monuit Artificem unumquemque rem ipsam inspiciendam dum ait.

Respice nigrum completum, nigrum à sua nigredine diminutum, omnemque nigredinem: id est acuta mente perpende mutationem, & causam, ex quibus pariter opus rectè dirigi poterit, ac ex iisdem error, nec non superabundantia præcognoscetur, & evitabitur. At ad amissim hæc scire, quæ dicuntur sufficere, atque opere practico invenire, labor est laboriosissimus, ad quem tamen non corporis robur, sed animi virtus, oculorum, & manuum perdiligens industria requiritur. Hinc idem Morienus circa sui libelli calcem, admonitionem aliam summoperè notandam reliquit, dum inquit, operationem illam non sufficere, discipulum à Magistro recipere, hoc est aptum indagatorem à sciente Doctore; sed insuper necessarium esse, ut eandem discipulus à Magistro operante simulque docente re ipsa intueatur non semel, aut bis, sed frequenter: quæ verba non
leviter

leviter sunt transigenda; cum hinc apertè cognoscatur, quam ardua difficilisque sit operatio prædicta, quam nonnulli etiam ex plebecula vulgaribus, inanibusque practicis insistentes suffurari sperant, casu potius & opinione fidentes, quam reali solidaque doctrina, experimentis interruptis indivisibiliter connexa.

Sicut autem materiam unicam penitus esse asserimus, ita quoque operatio unica, simplex est & linearis: atque hic animadvertendum quamplurimos errare, existimantes solam, unicamque vocari vel ratione finis, in quo sit una, vel ratione artificis plures in unum componentis. At scire quemlibet oportet materiam non sic unicam prædicari, quoniam hac ratione pharmaca quoque artificialia unius unitatis nomine nuncupari possent, licet ex pluribus composita, quod tamen non accidit in rebus naturalibus, in quibus non observatur nisi unica, & singularis materia, sive subiectum, ut apparet in feminibus, & animalium ovis, quæ potissima sunt exemplaria, ad quæ respicere iubetur Artifex ab auctoribus primæ classis. Sic

Trismegistus ibi. **In Gallina ovo maximum subsidium est, & in natura propinquitas. Sic Moschus in Turba. A nostro pulvere albo, stellato, splendido apta sunt instrumenta pro ovo: & Augurellus.**

*Quin etiam duplicem scito vim intrinsecus
esse*

*Et quæ semper agat, & quæ patiatut ut una
Famina, & Masque agitent, veluti cum
pullus in ovo*

*Crescit agente quidem hoc, atque hoc patien-
te vicissim,*

*Exterius tantum miti, atque fovente calore
Adintus, neque tu quid convenientius ullum
Exemplo hoc credis, neque quod me iudice
semper*

*Acrius inspectes, atque ad quod cuncta redu-
cas.*

**Sunt quidam tamen naturæ operum igna-
ri existimantes plures, duas saltem requiri,
quarum altera fœminæ, altera Maris vicem
gerat, quod in plantis non accidit, multoque
minus metallis, quæ instrumentis ita desti-**

tuun-

tuuntur. In animalibus vero propter sensuum organa , & nutritionis instrumenta, Maris, & Fœminæ necessitas fuit , ut in illis materia ad illorum exigentiam elaboraretur multipliciter, variisque virtutibus prædita redderetur, quod in metallis, quæ unico actu non interrupto ad finale complementum deducuntur per naturam , necessarium non erat , unum enim , & idem simul , ac semel maris, & fœminæ partes explet: & hinc hermaphrodita dicuntur ab Alexandro; sicut & plantarum semina. quamobrem in opere philosophorum arcano materia unica sola, & singularis esse debet ab ipsa natura artificis exhibita, quam ipse sumens nihil illi addere, nec aliquid demere debet , si quidem ipsa sibi sola sufficiens est. Hoc autem ideo dictum volo, quod nonnulli existiment diversa metalla simul cōniri oportere , aurum nempe vel argentum cum mercurio complicantes, vel cœtera imperfectiora metalla, sive metallica subiecta, sperantes illa per artem unâ taliter commisceri, ut in unum tandem mistum verum atque perfectum redigi queant. Sed ipsos iterum, iterumque mo-

nitos velim, mistiones eiusmodi meras esse
 nugas, sophisticasque opiniones ex aucto-
 rum ambagibus perperam detortis exortas,
 quæ nec rationi congrua cognoscuntur, nec
 experimento respondere observantur. Non
 tamen negaverim, semel aurum, vel argen-
 tum superaddendum: at cum hoc exigitur,
 iam arcanum opus integrè peractum erit,
 atque hac solum ratione soluuntur Magi-
 strorum ænigmata, cum de unitate subiecti
 aliquoties, alias verò de pluralitate pronun-
 cialle videntur. Diversis enim tempori-
 bus id verum est: in ipso tamen exordio,
 cum operator artificialis inchoare opus præ-
 sumit, tunc unicum, solum, & singulare sub-
 jectum recipit, & in illud operatur, quod
 Morienus pluribus exemplis demonstrare
 adnititur. quod si sæpe materia vocatur mul-
 tiplex, id non ratione suæ corporeæ indivi-
 duitatis intelligitur, sed ratione virtutis in-
 terius existentis, atque sic duplex dicitur no-
 mine Maris, & Fœminæ. Agentis, & Pa-
 tientis. Solis, & Lunæ, aliisque dualitatis
 infinitis propemodum formis methaphori-
 cis, ac mysticis, vel ratione partium, signo-
 rum

rum, & naturæ per naturam diversitatis, & sic triplex: vel ratione elementorum componentium per naturam in primordiis illius connexorum: & sic quadruplex: vel ratione totius cursus & materiæ ex hoc ultimò emergentis, & sic quintuplex solita est appellari, quod alibi nobis apertius declaratur.

Sicut ergo unica singularis materia est, & requiritur; ita unica sola erit operatio, per quam illa ad sui perfectionem naturaliter tendens impellitur, non ita tamen una, quin possit etiam multiplex vario respectu, ac mysticis sensibus nuncupari. Hinc est, quod penes aliquos dicatur solutio, & congelatio, atque aliis nominibus insignita reperitur, ad hoc solum inditis, ut operationis effectum juxta naturæ intrinsecus operantis exigentiam, manifestum redderent. Si vero totus operis progressus intelligatur, quatenus videlicet, & dispositionem, & perfectionem ultimam comprehendit, tunc benè de se poterant operationes pronunciari, quarum prior difficillima, lubrica, & occulta alteram faci-

facilem, tutam, clarè descriptam antecedit: mistica vero similitudine ita invicem conveniunt, ut vix, nisi cui oculis perspecta fuerit, credibilis. Quod & testatur Morienus asserens, unam esse, sicut & alteram, & cum prior desinit, incipit posterior. At plurimum discriminis in rei veritate subesse intelligas, tum ratione temporis, tum ratione aliorum, ut ignis, vasis, naturarum, signorum, clausuræ, iuvaminis, adiunctorum, finis, & materiæ præsertim, quæ in priori per solam naturam composita & perfecta sumitur. In posteriori per naturam & artem simul conflata ulterius in maiorem perfectionem trahitur.

Natura ergo sola primò materiam exhibet, quam accipiens Artifex ut minister cum natura principaliter operante præparat, quam postea iterum naturæ solum operanti substernit, atque sic repetendo in admirabile, ac pænè incredibile perfectionis augmentum promoyet.

Qui hæc non acutè observavit, in plurimas difficultates delabetur, nec mihi (si sciet) pa-

et) parum gratiæ se habiturum cognoscat hæc hæctenus sic intacta revelanti.

Præterea addere non pigebit operationem illam diversimodè indigitari nominibus maximè notandis, non enim frustra talibus exornatam credas. Dicta est autem præparatio, compositio, coniunctio, renovatio, animatio, regeneratio, multiplicatio, fermentatio, sublimatio, aliisque innumeris, inter quæ præcipuum est sublimatio, quo illam dixerunt Geber, Bernardus Comes, Lullius, Arnaldus, Auctor Auroræ, ac plerique alii, non quidem quod sublimatio sit, ut vulgo solet intelligi, ut perperam scripto prodidit Alexius Pedemontanus, ubi pluribus de sublimato vulgari differit, in cuius finis calce processum inculcat falsissimum, penitusque impossibilem; quod monuisse volui, ne quisquam illum tentare auserit, ne serò pœniteat, quando quidem tempus, impensas, laboresque inaniter amittet. è contra diligenti examine scrutabitur, quæ Comes Bernardus fideliter, quamvis occultissimè, in Epist. ad Thomam Medicum. *Sunt quadam Mercurii sublimationes ab ejus*
pro-

propriis corporibus &c. quæ verba, cum intellectu sint ardua, nec ita intelligenda sicut prima fronte videntur, quibus etiam se deceptum testatur Theobaldus ab Holande lib. de diff. Alch. ideoque illa sicut & alia quamplurima ante hac nunquam alicui literis evulgata, veraciter, nec obscure interpretati sumus in *Ædippo Chæmista*.

De Salis Tartari, ac similium Alchaliū Volatilitate, & ad id necessaria operatione.

DISCEPTATIO SEXTA.

DEterminatum est in physicis, dum mixta per ignem solvuntur, non in elementa prima abire, sed in tria secundaria principia iure meritò appellata, in sulphur, quod ardet, in Mercurium, qui solus sine combustionē ab igne fugit, & in sal quod pertinax igni resistit absque fuga, & combustionē, quæ singillatim quoque colligi poterunt, &
ab

ab ignis actione servari, si vasis clausis, & ab igne cōvenienti dissolutio instituatur. Cum vero sal plurimum prioris mixtionis virtutis, & efficaciae retinere fuerit existimatum pro curandis humani corporis ægitudinibus, utpote mixti partem strictius ligatam, ideoque proprietatum à propria specie provenientium conservatricem fideliores, at periculo facto votis haud respondere observatum est sæpius. Si enim ignis externi potentiae restitit, quanto magis interiorū viscerum tepido calori resistet? Quamobrem vel invictum, & consequenter inefficax transibit in officinas nutritioni dicatas, vel si quid evictum digestumque ingreditur instar alimentorum, inefficax ad morbos reperietur, & ciborum norma subiicietur: quare nonnulli secretioris naturæ mysteria scrutantes idem sal fixum in volatilem naturam redigere laborarunt, ut sic subtilius, actuationi, quam vocant, aptius, & consequenter potentius redderetur: nec id per se solum, sed aliorum simplicium connexione adiutum. Cum enim illa intimius sua tenuitate pervadit non-

nihil

nihil illorum dissoluendo sibi adjungit, & ad penitiora viscera virtutes illorum defert. Hoc autem licet omnibus æquè alchalibus commune sit; specialibus tamen efficaciam quamplurimum Tartari fali tributum est ab Helmontio, qui tamen operationem reticuit, cum nihilominus medentibus eiusdem falis potentiam sæpius inculcaverit, cupiditatis, & curiositatis appetitum excitante, non explente. Occasione igitur liquoris Alchaest, cuius vires, & vices supplere ac proximè æmulari prodidit, non incongruum videri debet, si de illius quoque operatione nonnulla disceptare hoc loco sumpserimus: de illius quoque virtutibus postea locuturi.

Ut autem falem hunc in volatilem naturæ vertatur, duplici solum methodo procedi poterit. Cum enim Terra principium sit fixationis: Aqua vero volatilitatis, non solum prædicta falia, sed quodlibet aliud quod fixum sit tunc volatile redditur, cum vel terram diminui, vel aquam prædominari fecerimus: sicut è contra tunc ex volatilitate in fixationem cuncta ducuntur, cum aquæ su-
per-

per abundantia deficit, vel terræ defectus iuvatur. Id autem non in superficie, & corpore tenus intelligi debet, sed intrinsecè, & in intima elementorum connexione, alioquin per ignem, quod superadditum est facile disgregabitur, nec voti compotes reddemur. Idem quoque continget, si quid addiderimus, vel subtraxerimus alterius misti, in quo prædicta elementa dominantur, ut si non aquam, sed aqueum adiunxerimus, vel terreum, non terram, dummodo quod additur in radice alterius misti cōniri valeat. Sal ergo fixum tunc volatile reddetur, si aqua intimè illi adiungatur: vel quid aqueum, quod tamen in prædicto artificio videbitur impossibile. nihil enim addi potest elementi vel elementati alicui misto, nisi mitionis compages solvatur, mistumque aperiatur, alioquin quod superadditur, utpote accidentaliter superveniens, levi etiā negotio disjungitur. Non enim arti concessum est, mistum aliquod vel principium secundarium ex elementis componere, sed soli naturæ misterium hoc reservatur. In Magisterio tamen philosophico id necessario fieri oportet,

tet, dum auro Mercurium adiungit, non tamen vulgarem, sed philosophicum; quia ab auro nihil penitus differt, nisi digestionem seminali spiritu, & elementorum prædominio, quæ intimam coniunctionem non impediunt, sicut in alimento animalium nutritioni destinato videre est: hoc enim seminali virtute subiicitur alicui, quod in ultimam suæ missionis proportionem alimentum redigit separando, quod sibi adversari possit; quemadmodum aurum sua seminali virtute Mercurium tamquam alimentum beneficio externi caloris digerit, hoc est calorem internum auget, elementalia corpora attenuando intimius coniungit, & superfluum humiditatem abiicit, quamvis id aurum efficere nequeat, nisi prius mercurius illud in profundo penetraverit, dissolverit, & ad actionem super ipsummet Mercurium efficax reddiderit; ideoque prius Mercurius aurum volatizat, quousque vis seminalis auri, quæ spiritualis est, dissoluta, sibi proprias ac naturales vires rursus nacta Mercurium evincit, sibi stabiliter adiungit, & figit, idque pluries reite-

reiteratur, semperque viribus valentior observatur.

Hoc tamen in prædicto Sale evenire nequit: cum enim illud principium sit secundarium ex resolutione alterius misti exortum, non poterit sic aperiri, ut ipsius interiori virtute aliud superadditus evincatur: cum enim debilius sit quam mistū, unde fuit eductum, facile in elementa resolvitur: & plurimi quidem hoc per aquam ardentem obtinere tentarunt, sed frustra, quamvis enim repetendo aquæ vitæ infusionem in illud, multum videatur illi adnecti, nihil tamen inde volatilitatis assumit. Spiritus enim prædictus instar aquæ pluvialis magna ex parte egreditur, & quod illius non mutatum prius ascendit ex sale nihil virtutis efficacioris assumit.

Nonnulli per proprium spiritum ex Tartaro elicited hoc idem inaniter tamen experti fuerunt. Alii aliis mediis, sed frustraneo conatu omnia, & hoc quidem rationabile videtur. Sicut enim arti horum principiorum conflatio denegatur:
Ita

Ita pariter denegabitur principis hisce extranneū intrinsecè ac perenniter immiscere. Perinde enim videretur ac si vellemus, quod in principium est deductum, in novam missionem reformando adigere. Facilius enim mista destruere, quam construere.

Quamobrem altera via incedere necesse erit, superfluam, scilicet, terram ab inso sale deturbandi, superfluam autem dicimus non suæ naturæ respectu; sed ratione intentionis volatilitatis, ita ut tantum demere conveniat, quantum sat videatur ad illud volatile reddendum. At hic plurima sunt, quæ nobis negotium facessere possunt: cum enim sal prædictum in puritatis complementum reductum fuerit, facilè etiam ad ignem liquatur: atque ideo partes illius ita sibi in vicem connectuntur, ut divelli nequeant, nec à terra superabundanti dividi; quin immò vasa vitrea sua corrosiva vi, & acutiori penetrata ac frangit quod si quid addatur ad eius fluxum, & liquefactionem prohibenda sicut in destillatione spiritus salis communis consuevit; per quod particulæ rei dissolventæ sepa-

dæ separatæ maneat , aditum igni potiori præbeant, & spiritus egressioni via non intercludatur , tunc quod additum est in vitrum levi negotio abit , & tenacius totum redditur, & indissolubilius. Qui igitur ingenio pollebit, facile hinc scire poterit, quæ ratione, quo medio, quo igne, & quibus in universum circumstantiis operationem hæc instituire oporteat, sic enim spiritus ex sale extrahi poterit, nec tamen ob debilitatem salis ligaturæ elementa dissolventur, nec mistum exterminabitur. Sufficiat igitur hæc candidis Artificibus revelasse: cætera experiendo studio atque laboribus assequentur.

In quo consistat difficultas Inventionis liquoris Alchaest.

DISCEPTATIO SEPTIMA.

Difficultas Inventionis Alchaest recolliigi quoad antenus poterit ex iis, quæ præ-

prædicta sunt, ubi de eius operatione disceptavimus : at hîc specialius nonnulla recensere volumus , ut facilius aditus indagantibus præbeatur , ac unicuique pateat , quam ipse à livoris crimine abhorream , & quam mihi cordi sit eorundem inquirentium arcana profectus.

Cum ergo præmonstratum sit subiectum , ex quo soluens illud paretur, strictissimæ esse mixtionis , atque arctissimo elementorum vinculo à primordiis generationis constrictum; hinc fit ut non facile dissolviqueat , quam difficultatem si Paracelsus innuisset , quamplurimi illo potiti fuissent. Destructionem vero dicimus non in elementa, sed in principia secunda, in quæ prius materiam resolvendam transire necesse est, quam in priora, quæ ipsa elementa sunt; ideoque debiliora sunt secunda , cum sint à priori ligatura dimota , & hinc facile etiam per aquam amittitur liquor , utpote à qua tamquam à suo compari in simpliciores naturam ducitur; quæ cum nulla esse possit quam elementa , propterea in illa abit in
sui

fui finali resolutione. Difficultates itaque in universum plurimæ sunt.

Prima est, quam retulimus corporis strictissima connexio in suis elementis, quæ longo labore ac tædioso indigent, ut aperiantur, sine qua apertione illum obtinere liquorem impossibile esset. Secunda est propter adiuncta: cum enim solū destrui nequeat, necesse est, ut quod per se non possumus, per adiutorium procuremus. quare illi aliquid adiungere convenit, quod ipsius dissolutionem promoveat; ut sic per liquefactionem ad dissolutionem quam intendimus disponatur. Tertia ab igne pendet: hic enim sicut in qualibet artis chæmicæ operatione multiplex requiritur, qui licet vehemens requiratur, non tamen uniformiter ac æqualiter, sed iudicio atque experientia opus est, ne ignis defectu opus destruat: hinc est, ut indigeat & loco oportuno, & furnis, & vasis convenientibus, sine quibus impossibile est opus completum obtinere, & ab his plures etiam emanere solent difficultates, quas singillatim enumerare non expedit; prudenti enim & experto benè notæ

esse possunt: ultima tandem est', quam retulimus; facilis videlicet liquoris amissio, quæ pluribus accidere potest occasionibus: quod & ipsi Helmontio contigisse crediderim, cum de lagenæ sibi ablata amissione conqueritur.

Præter hæc vero quamplurima etiam accidentaliter superuenire queunt, ex quibus liquor seu factus, seu in ipso operationis progressu amitti facile poterit, quæ omnia ex parte solum praxis intelligenda erunt; ut liquet, hoc est ex ipso manuali opere, cum rectè prius fuerit intellectum mentali cognitione, quam nunc theoricam dicimus seu practicam mentalem juxta Lullii doctrinam in Theorica sui testamenti. Theorica enim propriè non est nisi cognitio causarum, & rationum practicæ operationis, quæ duplex est. alia manualis, quæ actuali opere exercetur. alia mentalis, hoc est cognitio eiusdemmet operis, cum mente præconcepta possidetur ante practicam manualement, quæ ex illa necessario sequitur, & hæc ad illam præcedit quomodo enim aliquid actuali opere obtinere sperabimus, nisi prius illud animo præcon-

con.

conceptū integrè præsciamus: hoc autē duplici difficultate contegitur, quarū prior in materiæ opportuna inventionē cōsistit, posterior in rectè operandi modo cū omnibus ad illum requisitis circumstantiis. & materia quidem innotescere satis posse apparet ex iis, quæ supra scripta sunt, ubi de illa disceptavimus: nec minus etiam ex proprietatibus, quas illi tribuit Helmontius: ex quibus & ipse illam non difficulter percepisse profiteor: & quamvis plurimos audiverim, qui hîc hallucinentur, id non ex alia ratione provenire crediderim, quam ex nimis crassa scrutationis ignavia, mentis, & ingenii rusticitate; clarius enim indigitari nequit, nisi illam prostituere perperam velint, quod tamen omnis ratio, & justitia vetat, neque solum huiusce liquoris ratione, sed & philosophici lapidis, cuius materiam eandem esse sæpius retulimus: materiam autem hîc intelligimus, quam ipsa natura nobis ultrò præbet, rudem indigestamque molem; antequam scilicet quicquam in illam ars operetur. Siquidem ars ab ipso statim exordio per suam operationem diversitatem in illam

C

efficit,

efficit , sicut & in alio quocunque subiecto naturæ contingit, veluti cum ouum gallinæ incubandum substernimus ad pullum inde procreandum, vel igni coquendum apponimus ad alimentum inde parandum ; sicut quoque lignum non absimili methodo dupliciter tractari potest. Primo cum illud terræ mandamus ad sobolem multiplicandam ex vi illi naturaliter indita. Vel cum eodem utimur ad usus diversos humanis necessitatibus necessarios.

Maior itaque difficultas est in cognitione practicæ manualis , quam penitus artificialem esse præmonuimus. Maior enim hic est quam in opere chæmistarum. Cum enim illud merè sit naturale, & iuxta naturæ exigentiam progredi debeat, liquet non nisi unico opere id exerceri debere. quicquid enim iuxta naturæ ordinem, & modum actionem suam exequitur, non nisi unica & singulari operatione fieri necesse est, ut in omnibus, & singulis naturæ mistis & eorum actionibus innotescit. At in opere Alchæst, utpotè merè artificiali, non ita facile est illam indagare: hæc enim multiplex concipi potest;

test ; cum tamen non nisi unica dumtaxat artificibus, qui illam assequuti fuerunt, hactenus cognita perhibeatur, quam in principia secundaria resolutionem dicimus, non autem in elementa, in quibus utilitatis aliquid nobis haud afferre posset ; nec in omnia principia, sed in liquorem, quem Mercurium jure nūcupare debemus. Cum vero subiectum illud arte ligatum sit à natura, uti dictum, ideo longa nec non tædiosa nimis operatione indiget, priusquam in principium hoc artificiali retrogradatione ducatur; qui vero violenta nimis ac brevi illum obtinere tentarunt, maximè deceptos esse comperimus. Non negaverim tamen, posse & alium etiam inveniri modum, quo illud idem efficeretur, illud tamen adhuc nobis incognitum esse fatemur, sed unicum tantum satis vulgarem, quo solo usi sunt, qui illum descripserunt.

Difficultates vero has curiosius recensuisse haud inutile seu parum proficuum existimari velim. qui enim fieri aliter poterit, erroresque qui possunt occurrere, nisi præcognitos evitari, quod ipsemet re ipsa cogni-

tum habui: cum enim incautè tractata viderim opera, laboris temporisque iactura secuta est, quam quivis si monenti amico paruerit, effugere levi negotio va'ebit.

De difficultate operationis physicochemicæ.

DISCEPTATIO
OCTAVA.

Hermetici operis difficultates singulas, & universas curiosius inquirere instituti nostri non est in præsentia, quas si quis tamen optarit descriptas cognoscere, adeat libellum doctissimi Viri Theobaldi ab Hogelande in quo de difficultatibus Alchemiæ. Auctor enim ille licet arcanum physicochemicum ex voto non sit adeptus, nec artem integram possederit, suis tamen illis descriptis difficultatibus non minimum juvare posse artis scrutatorem asserere auctissimè, si tamen iudicio acutè adhibito scriptum

ptum

ptum illud examinetur. quamobrem solum difficultates recensere volumus in præsentia, quæ praxim chemici magisterii potissimum remorari queunt, ut hinc quid hoc ab opere Alchaest conveniat, aut differat, quæ principalis nostra fuit intentio ab initio, intelligeretur. Has vero nonnulli pauciores, alii plures dixerunt, ut videre est apud ipsos Scriptores passim. Sunt enim qui ad duodecim capita, quidam ad pauciora, utpote octo, septem, quatuor, vel tria redigunt. Nos duobus hisce versiculis omnia sufficienter comprehendimus. Quæ Chymici obscuro condunt velamine in arte. Sunt color Igniculus, Pondus, Mas, Fœmina, Tempus.

Et enim si pauciores difficultates enumeramus nimium genericè, & consequenter obscurius ars ipsa tractabitur, si plures superfluæ, nec necessario emendicatæ videbuntur. Nec præterit unico dumtaxat puncto totum negotium occludi, hoc est rectam facere solutionem; materiam enim, in quam solutionis opus explere oportet Artificem,

ficem cognitu haud difficilem existimamus,
juxta illud etiam Augurelli.

*Quam invenire non usque adeo difficile
est.*

*Habilem sed reddere massam hic labor hoc
opus.*

Nec habilem unquam reddere illam poterimus, nisi omnia fuerint apprimè præcognita, quæ superioribus versibus continentur. De quibus omnibus singillatim hîc disceptabimus in gratiam eorum, qui virtutis amore ac naturalis philosophiæ studio tanguntur, quos tamen præmonitos volumus per alia nostra volumina fatis superque iuvandos, ac defectus, quibus hæc nostra forsân jure notari posse videbuntur, alibi supplendos promittimus.

Colore igitur non id solum, quod vulgò communiter intelligi solet, accipias velim; sed quicquid in operatione illa arcana re-
stitutudinem felicemque successum præsignare queat, juxta id, quod Geber tradidit admonens, ut cum in operatione fuerit Arti-
fex

fex debeat omnia signa, quæ in qualibet decoctione: quæ unica, & multiplex est, diversis respectu apparent in mente sua recolligere, & eorum causas investigare, sicut est in primis materiæ nitor, seu mundities, quæ si quid vel minimum etiam commaculata videatur, perditæ atque corruptæ operationis indicium est certissimum. Atque hinc Morienus. Considera si potes rem puram, atque mundissimam dirigere rectè: alioquin operatio tua inefficax reperietur, hanc in Codicillo Lullius corruptionem limositatem appellat; quæ si operi supereminet, extrinsecus demonstrat interiorem rei substantiam, & proportionem esse depravatam, ac proinde nihil inde prosperi successus sperari: Sic quoque fulgor seu splendor, quem in qualibet operationis parte illucescere oportet. Nigredo itaque, quam intensissimam esse viriditatem alibi ostendimus, non omnis requiritur, sed maximè luminosa; ideoque piscium oculis assimilatur. Sic & albedinem non quamlibet, sed candidissimam; hoc est cum fulgore conjunctam. Rubedinem pariter rutilantem, post ejectam scilicet

et corrumpentem superfluitatem per tri-
nam ablutionem delendam, tunc Mentignea
vocatur ab Henrico Currat Lipsiensi ob au-
cti copiam ignis, & materiæ instar mentis te-
nuissimæ spiritualitatem.

Tres autem principales adnotantur colo-
res ; quamvis plures etiam successivè con-
spiciantur , imò & tres hi prædicti plus mi-
nusve intensi sunt gradualiter à remissione
ad intensiorem ultimam procedentes, quod
Moriens docuit ibi.

*Respice nigrum completum , nigrum à sua
nigredine diminutum , omnemque nigredinem,*
hoc est principium in diminutione usque ad
finem complementi , atque omnem cursum
intermedium : & sic de aliis ; quamvis ibi re-
ticeat albedinem , cuius loco citrinitatem
substituit, obscurioris doctrinæ gratia. To-
tum autem ex igne provenire dicimus: Cum
enim hic paulatim ac sensim augeatur in-
trinsecus , cave ne de extrinseco intelligas,
dum inter elementa miscetur , unitur , atque
ligatur , necessario colorum varietatem pa-
rit , illosque sensim intendendo auget: ordi-
natè igitur procedat necesse est , ut post ul-
timum

timum nigredinis punctum primo obscura quædam albedo sese dat in conspectum, postquam flavedo cum viridate alternatim simulque resplendens, quas tandem candor ultimò adveniens extinguit: post hunc tertio flavedo quasi aurora solis prænuntia splendentem rubedinem præit, quæ si prius manifestetur, caloris excessum præsignat operisque irreparabilem destructionem.

De igne quamplurima dicenda forent: ex hoc enim potissimum operis emendatio, vel destructio pendet, quinimò nonnulli sunt, qui existiment totum lapidis regimen in ignis moderamine consistere, qui non solum per gradus, sed per puncta dirigendus est, quinimò si cætera omnia integrè cognoscantur, ignis verò modus ignoretur, optatum finem assequi erit impossibile.

Hunc autem summopere occultatum voluere Philosophi, ne arcanum, quod illo cognito facillimum foret omnibus, indistinctè prostitueretur, nec satis est illum debilem esse, sed artificio quodam ita moderari, ne materia, quæ maximè labilis est, & imbecillis detrimenti quid pateretur. Qua-

re totis viribus enitendum in ignis temperie : nihil autem refert an de extrinseco, vel intrinseco distinctio hîc afferatur. Cum enim intrinsecus, qui est pars essentialis mixti, ex extrinseco augmentum sumat, non solum virtualiter, sed substantialiter ab extrinseco procedit intrinsecus, qui cum debeat elementis cæteris cōiungi, cum hæc nondum fixa sint ac ligata, vehementem ignem seu impetuosum ac repentinum pati minime possent. In quo videtur errasse Comes Bernardus Trevirensis, qui quamvis practice artem ad amissim calleret, theoricæ rationes tamen non videtur æquali acumine penetrasse. Non est, ait ipse, ignis substantia materiæ, ut volunt Aros, & Empedocles, qui tamen opus augmentat; alioquin sequeretur materiam de die in diem magis ponderare, quod est erroneum, hæc ille. In quibus alios repræhendens pro veritate errorem substituit, ut citius alibi à nobis demonstratum est. Animalia siquidem, & Vegetabilia ab initio generationis augmentum sumunt ex alimento usque ad terminum perfectionis præter ova, & vegetantia quæ-

quædam, quæ sufficientem materiam usque
ad aliquem gradum augmenti habent in se-
ipsis. At metallis post primam compositio-
nem nulla fit additio materiæ, sed vis semi-
nis à primordiis in suscepta primitus mate-
ria totum suum complet opus usque in fi-
nem; ignem nihilominus jugiter, & paula-
tim immittit, quousque elementa per ipsum
ita attenuentur atque plasmentur, ut ad mi-
stionem perfectam, ad quam vis seminis na-
turaliter tendit, perfectè uniantur. Cum
vero ignis spiritualis sit substantiæ, nequit
secum molem vel pondus adducere : ipse
igitur Comes cum quibusdam aliis opinatus
est, ignem in subiecto à primordiis inesse, at
otari, nec cæteris elementis dominari, nisi
ab extrinseco excitetur, quod est inintelligi-
bile : quomodo enim ignis inter elementa
nondum ligata reperietur, suosque effectus
non edet ? vel quomodo ignis extrinsecus,
si compositionem haud ingrediatur, perfe-
ctionem inducet ; lam autem liquidò
probatum est, in orthophysicis calorem, &
ignem substantialiter non differre, sed gradu
C 6 solum,

solum, & quantitate. Ignis igitur ita dirigendus, ut humiditas non minuatur, nec seminalis virtus perturbetur, quod Geber monuit, cum inquit. Nihil materiæ addendum, nec etiam minuendum, quousque naturæ arriserit, quod superfluum fuerit eiicere.

Cum autem ignis facilè chemicum subiectum nisi artificialiter directus exterminare queat, ipsius vis per aquam non minori artificio ponderatam obtunditur, quare pondus est in toto operis cursu summo opere notandum, ne superfluous humor, vel nimia siccitas subiectum corrumpendo destruat, ut ait Moscus in Turba. Si enim humiditas superabundet, fiet pelagus conturbationis, ut ipse ait; Si vero ignis prævaleat, comburetur in favillam, atque id est, quod operationem illam difficillimam reddit. Pondus enim illud non ut Rudiores existimant, penes corporeitatem materiæ intelligendum est, sed mensuræ duntaxat ratione, cuncta siquidem pondere, numero, ac mensura naturaliter perfici est
in

in confello , sine quibus nihil recti poterit institui : Ars enim æmula naturæ ac pedissequa , ne minimum quid ab illa unquam deflectere debet, alioquin in casum laborabitur : atque hinc totum fere pendet arcanum , quod si recte examinetur , aliud non esse cognoscetur , nisi ignem per Aquam commensurando moderari ad finale complementum. Ad ignem quoque pertinent vas : fornax, materia ex qua ignis, quæ non difficilè cuius patere possunt.

Mas , & Fœmina multipliciter intelligi potest, materiam vocat Bernardus Comes, & alii , quæ cum suo vasi naturaliter sit indita , hinc vasis nomine nonnullis indigitatur, juxta versiculum.

Vas , Fornax , Ignis , Ponderus , cum tempore latent.

Per fornacem vero colores , utpotè qui per ignem in convenienti fornace accensum excitantur. Vasis autem nomine Marem, Fœminamque significavit. At Mas multipliciter dicitur. Virtus enim activa Maris nomen meretur ; sicut passiva fœminæ. At id hic non est principaliter intel-

ligendum, utilius, occultiusque mysterium
latitat, quod clarè descripsit Adrianus à
Minsicht in Testamento, cum de materia
prædicta canit ita

*Hanc ergo ignotam mundo, mersamque te-
nebris*

*Haëtenus incultam, sterilem, & sine honore
jacentem,*

*Aspirante Deo, nostri illustrabit abundè
Lux Testamenti, fructusque ostendet amoe-
nos.*

*Cujus ut indigitem proprium Tibi denique
nomen,*

Scito quod antiqui facie sit filia Vatis

*Calchantis, MILVI simul orta rapacis in
ORTU*

*Ortu, cuius ego chimica quoque natus in
arte,*

*Tempore quo mecum capit cum conjuge
Martem*

*Malciper ignipotens, Dis exhibuitque vi-
dendos.*

*Tu si hujus nostra raseumque, gravemque
eruorem*

Virgi-

*Virginis, humoremque potes si demere siccum
Aletis & niveum. Tibi Regis parva corona
est.*

*Candida nam croceos circumfluit unda Vi-
tellos.*

In quibus dum asserit materiam oriri in
ORTU MILVI. quæ duo verba anagram-
maticè vitriolum sonant, nolim existimes
vulgi vitriolum auctorem intellexisse, non
enim verbo tenus interpretanda sunt, sed
penes similitudinem, & analogiam. Quem-
admodum in carminibus Sybillinis à Carda-
no ex Græco interpretatis: in quibus ut ait
Senior fera est intra feram. Non enim Ar-
senicon, ut carmina voluisse videntur, insi-
nuare voluit Sybilla, sed materiam philoso-
phicam; quæ ratione albedinis, volatilitatis,
extractionis ex superfluis, aliarumque simi-
lium proprietatum ac virtutum Arsenicon
mysticè poterat appellari: ita quoque de Vi-
triolo; quod alii viridem Leonem dicunt, seu
aliis nominibus à viriditate mutuatis expri-
munt. Nisi enim viriditas sese mani-
festet in operatione, manifestum erro-
ris est indicium. Sicut è contra si

hæc

**hæc ex Saturni circumacta sphaera se prodat,
 Luciferæ Veneris lumen tibi propitium a-
 desse , atque hinc corniculatæ quoque Dia-
 næ candorem adfuturum prænuntiat. Per
 Marem ergo licet tum spiritualis Vir , tum
 corporeus solaris recte possit intelligi , non
 tamen ex eiusmodi , quamvis recta intelli-
 gentia declaratur arcanum prædictum unde
 regia corona paratur ; sed si Martem ac Ve-
 nerem seu roseum cruorem, & gravem , vel
 humorem siccum , niveumque in Deorum,
 hoc est sapientum , conspectum tradideris.
 Candida tunc enim fœmella per undam
 prænotata legitimo suo Viro, vitelli nomine
 insignito, stabiliter copulabitur, sobolesque
 procreabitur admirabilis parentibus longè
 potentior.**

**Tempus denique ultimum est , ex quo
 philosophicæ operationis difficultas exur-
 git. non enim in loco convenire videntur
 Scriptores : cum tamen in rei veritate omni-
 modè consentiant, cum non unico respectu
 diversum perhibeatur. Quamobrem per
 horam perdurare asserunt laborem , vel per
 duas , vel per diem , & tres dies, per septem
 dies,**

dies , seu hebdomadam, & per tres hebdomadas , per tres menses ; per septem , & novem, per annum , & tres menses, aliisque modis etiam tempus explicari poterit. quod Comes Bernardus per verba illa insinuavit. *Terrenapotentia super sibi resistens , proresistentia dilata est actio agentis in ista materia.* hoc est actio seminis prolongatur eò usque, quousque terrea foeculentia suam amittat potestatem supra foemineam roseam humiditatem prædictam , sine qua, qui opus perficere tentat, operam certissimè ludet.

Quod si prædicta intimius scrutentur, apparebit omnia prædicta ita invicem esse colligata , ut non nisi res unica jure optimo dici queant. Hinc est quod Comes prædictus asserat, verba à me clarissimè enucleata ponderum fundamenta continere : cum tamen nil nisi tempus præsignet ; quia tempus pondere ignorato , atque pondus ignorato tempore necessario ignorabitur. Nec pondus , & tempus sine caloribus , & signis: nec ista sine ignis completè nosci poterunt. Sine quibus omnibus veram etiam physico-chemi-

chemicam materiam omnibus philo-
phantibus unice concupitam adipisci erit
prorsus impossibile.

*In quo sit posita difficultas volatili-
tatis Salis Alchali præsertim
ex Tartaro.*

DISCEPTATIO NONA.

Alchalianuncupant communiter Che-
mici salia ex cineribus extracta, quæ
cum sint per ignem quasi criterio probata
ab ipso amplius fugere levi negotio, & cōse-
quenter volatilia fieri nequeunt: quod si in
salis natura corporea permaneant ob crassi-
tiem à terrestritate pendentem, corpora
soluere non valebunt, quæ non nisi spiritua-
li subtilitate sese penetrari sinunt. quod si in
tenuitatem hanc non traherentur, corporea
medicamina soluenda ac ipsum quoque
sal interiora viscerum adire minimè possent:
& hinc arcanorum proprietatem nec possi-
debunt, nec ægritudinum latibula petent,
nec

nec occasionales causas crassas obstructionum fontes, & origines dissolvere, extenuare, ac abstergere sanitatemque inducere possent. Quare necesse est salia in spirituales naturam adducere, quæ tum ob convenientiam, ac similitudinem cum corporibus salis naturam redolentibus; tum etiam ob majorem consistentiam, quam habent duo reliqua principia, Mercuriale, scilicet, ac sulphureum, patet ad prædictum munus obeundum longe aptiora, potentiora, ac velociora quam illa, quod quamvis omnibus commune sit Alchalibus, ex Tartari tamen cineribus sali extracto, & à terrea fœculentia sæpius purificato, & in crySTALLINAM serenitatem deducto, vim efficaciorē in hæ-
 rere experimento compertum est. quare hunc potissimum Chimico-Medici professores pluribus ac indefessis laboribus nocturna diurna que meditatione scrutati sunt, nec tamen arcanum illud assequi potuerunt: difficultatibus enim plenissimum repertum est negotium.

Per ignem enim levem non movetur. Per vehementem liquefit. Per vehementissimum

mum totaliter exterminatur in vase potissimum aperto : in clauso siquidem ipsum penetrando frangit, ac disrumpit. Quod si quid addatur, illud in vitrum liquefacit. Si verò quod additur in vitrum abire nequeat, tunc fit, ut in sale per additum illud aperto, & discontinuato cum igni pateat aditus facilior in exterminium dissoluatur ; & si quid inde deducitur, aqua est elementalis insipida, nullius virtutis ad id, quod intenditur. Cum ergo de difficultatibus liquoris Alchaest atque lapidis physicochemici, quæ duo præsertim intentionis nostræ scopum præfiximus ab initio, fusius forsquam par sit disceptaverimus ; non incongruum nobis visum est, si de huius quoque salis, ac similium Alchaliū volatilitate obtinenda aliquid in medium adduceremus ; ex his enim sic propositis ac studiosis ante oculos obiectis, facilius esset ab inquirentibus cognosci, ac inveniri : In qualibet enim re peragenda non minimum utilitatis omnibus accessurum credimus, si uti alias monuimus, difficultates singulæ fuerint antequam manus adhibeantur, præcognitæ, atque

que

que 'diligentissimo' examine ventilatæ ; & hîc præsertim , vbi non ex parte materiæ, nec ex multiplici capite sicut alioquin euenire prædiximus , in duobus prædictis operibus ; Si enim ignem oportunum iudicioso Artifici non difficulter ex præmonitis indagandum cognoueris, cætera non admodum difficilia erunt, vasis furni, ac temporis quoq; non ratio negligenda est. hoc quoque in operantium gratiam addere non pigebit, quod videlicet facilior operatio sequetur, si quid addatur prædictas difficultates prohibens, quod multiplex est Vulcani potentiam eludens , breviori siquidem tempore & res quæ sita obtinebitur.

In hac vero salis conversione in volatilem substantiam fit quædam transmutatio non interioris feminalis spiritualisve agentis, sed corporeæ molis per ignis violentiam interiori spiritu invito, commutantem ac in aliam mercurialem formam convertentem, quod quidem altero ex his duobus modis evenire necesse est. Vel quia salinose corpori aqua superadditur, non extrinsecè, & superficie-

perficialiter, sed intrinsecè in primordialem
 mitionem; seu in misti primæua constituti-
 va, & hoc videtur impossibile: non enim arti
 conceditur, ut per ignem possit aliquid ad
 primordiaalia constitutiva superaddi, ut cum
 illis unum quid permanenter efficiatur; alio-
 quin & de novo possent mitiones, & species
 ab arte per ignem produci. quod tamen ex-
 perimento cognoscitur, & ratione impossi-
 bile esse, ideoque Artifex nullus potis est aut
 erit, speciem aliquam ex ipsis elementis
 gignere, nec consequenter speciem unam in
 aliam transmutare, cum arti non concedatur
 dominium super substantias spirituales, un-
 de seminales virtutes pendent, & rerum di-
 versæ species emergunt. . Cum vero in pro-
 iectione lapidis philosophici super imper-
 fecta metalla fit illorum transmutatio, hoc
 inde accidit, quod in ipso lapide sit virtus
 spiritualis auri valdè intensa, per ignem in-
 trinsecum auctum efficacior ac potentior
 reddita tot gradibus, quod possunt inde
 partes quantitati lapidis respondentes
 commutari. lapis ergo tunc gerit vicem
 feminis, corpus inferiorum metallorum
 sibi

sibi disponens, & in illud auri proprietates omnes pariens. Ignis vero externus loco instrumenti est non solum lapidem ipsum, sed corpus metallicum liquefaciens, aperiens, & ad lapidis penetrationem subiectum disponens.

Salinosum ergo corpus per aquæ additionem in volatilem formam redigi minimè poterit. altera itaque ratione incedere oportebit, ut videlicet ab ipso terræ non nihil dematur, ut residuum humidius seu aquosius redditum mercurialis proprietatis naturam adipiscatur, quod quidem arti permittitur: ipsa enim naturæ subiecta saltem plurima destruere, non construere potest. Hæc igitur transmutatio, destructio quædam est ab arte patrata per ignis violentiam, ut instrumentum; ideoque data opportunitate alterius apti corporis seminalis spiritus interior, qui ex corpore salinoso in mercuriale mistum violenter deductus est, facile amissam corporeitatem reassumit ex alieno, quod ex proprio prius perdiderat, quare simplicia plurima soluendo ipse re-coagulatur.

*De virtutibus, & proprietati-
bus Alchæst.*

DISCEPTATIO
DECIMA.

IAm sæpius prænominati liquoris Alchæst vires sunt inquirendæ, quarum principalis, & potissima est, quod sit universale quodam soluens, quo mixta cuncta liquefcunt: vel in diversas substantias dissecantur: vel in aliam à priore proprietatem commutentur: nec video qua ratione dicatur, cuncta in primam materiam resolvere servata seminum potestate. Dupliciter enim hic erratum videtur, tum quia non in primam materiam redigere aliquid, nedum omnia, experimento cognoscitur: tum quia seminum potestas nullo modo superstes esse poterit in eo, quod per illud soluens fuerit exagitatum.

Et

Et primum quidem demonstrare non est difficile : siue enim per materiam primam a-
quam ipsam intelligas elementalem : siue
quod Chemicæ doctiores intellexere, neu-
trum hic liquor efficit , licet enim quædam
resolvat secundum partem in aquam prædi-
ctam , nunquam tamen totum mistum ita
dissecare potest. In liquidis enim ut vino,
succis ac similibus cum pars maxima aquæ
non ita uniformiter ligata interius cum aliis
elementis videatur , non mirum erit, si per
hunc tenuissimum soluens dividatur à Re-
liquis. Hoc enim fieri etiam videmus per
simplicem , & vulgarem destillationem per
quam in aquam prorsus insipidam, & inuti-
lem simplicia convertuntur destillanda: non
propterea dicendum erit illa, in primam ma-
teriam esse conversa: quod enim residuum
est, nunquam totum in talem aquam conver-
tere, nec naturaliter , nec artificialiter possi-
bile erit: Si enim mistum ex tribus constat
primis, aere , aqua , & terra , ignem enim,
quem merè spiritum alibi monstrauius,
hîc non ponimus necesse est & in illa non in
aquam solam quicquid soluitur abire ; nisi
D dica-

dicatur, cuncta mista nil esse aliud nisi merè aquam, quam sententiam explodimus abundè in nostris Orthophysicis. quod si per primam materiam intelligamus, ut philosophantium turba communiter intelligit, materia scilicet, unde natura primitus operationis misti specificas inchoat, ut sunt spermata in Animantibus, germina in plantis & philosophicus ille mercurius à particularibus accidentibus, & superfluitatibus in universalem quandam quasi naturam, unde metalla cuncta originem naturaliter sumpsisse credidere: vel artificialiter, ut in opere physicochemico ad solarem influentiam posterius suscipiendam, liquidò patet experientia, nihil per talem liquorem in hanc primam materiam progredi: post eius siquidem actionem supermista virtus seminalis generativa extinguitur; quia mixtionis proportio in tali partium substantiali divisione necatur.

Et hinc patet similiter secundum, quod diximus, nequaquam scilicet superstitem, & incorruptam remanere posse facultatem seminalem post eiusmodi solventis actionem.

nem. Per hanc enim mista singula in diversas substantias, si subiectorum natura id perferat, dissecantur, quod in cunctis evenire mistis constat, & in animalibus quidem, & plantis notissimum, ut cum eorum seminalis potestas organis, & instrumentis sit addita post prædicti soluentis actionem, per quam illa in dissimiles homogeneas substantias vertuntur, qua ratione incorrupta superesse valebit? In metallis verò, atque similibus ex mineris depromptis corporibus, quamvis instrumenta ad seminalem vim edendam haud exigantur, mistio nihilominus congrua, aptaque requiritur, quam per talem liquorem susque deque inverti non est dubitandum, quinimò metallorum nonnulla, uti Mercurius, ita post soluentis prædicti ab ipso extractionem, sic à naturali statu elongatur, ut proprietates à prioribus longè dissimiles nanciscatur. Figitur enim ita, ut in plumbi examine non exterminetur. Aurum vero in subtilem vaporem, ut Paracelsus loquitur, ex prædicto Alchæst redigitur. Venus itidem in vitriolum versa in duas dividitur substantias, quarum

altera oleosa , sive sulphurea , quæ Veneris tinctura est , altera Veneris corpus in albedinem versum, quod nunquam virescet amplius. quomodo ergo poterit in prædictis metallis, seu ipsorum partibus seminalis virtus incorrupta permanere, cum sic à priori sua natura immutata reperiantur?

Quamobrem rectius asseremus, liquorem illum corpus omne in tenuiorem substantiam , vel substantias reducere cum medica facultate à seminali sive specifica proprietate defluente ; medica siquidem vis, quæ prius interius latitabat, corpore crassiori cohibita ne vires medicas exereret ; postquam per tenuissimum illum liquorem fuerit attenuata , tunc se se dat in conspectum, seu in actum venit potestas , quæ potentialiter solum antea illis inhærebat. Hujusmodi vero medica facultas non ex vi seminis tali speciei congruente , sed potius ex tenuitate, & similitudine causæ morbificæ dissolventis , quæ sola causa est morborum ferè omnium , ac proinde per prædictum soluens plurima parantur arcana eandem virtutem obtinentia, quamquam ex diversis simplicibus

cibus

cibus desumpta specie differentibus, quamvis nonnulla huic magis quam alteri crasso corpori convenientiam in morbis deprehendantur. Si enim materia illa sulphurea extiterit, nulli dubium est, sulphureum arcanum illi intimius adoptari, penetrari, & per illud dissolui, natura expulsionem satagente. & si mercurialis, vel salinosa, pari ratione à similibus illud idem effici; quod si arcanum naturam universalem possederit, universalem quamdam vim habebit ad omnes cuiuscumque generis ægitudinum causas soluendas, incidendas, & ad expulsionem disponendam. ita est præcipitatus diaphoreticus Paracelsi. Hic enim mercurius est sulphureus, ac salineus. Simili quoque ratione philosophicus lapis ad ægitudines universas mirum in modum conducit: nec existimandum est, similia medicamenta nostram missionem ingredi, primisque nostris constitutivis aggregari, & cœniri; hoc enim fieri nequit absque elementorum dissolutione, quæ si semel contingeret, jam spiritus Architectonicus seminalis per dissolutionem evanidus nequiret iterum sibi

corpora dissoluta reparare, cum præsertim
instrumenta, & organa perierint. In dis-
solutione quoque sanguinis, & partium
morbosa poterunt etiam naturæ auxiliari
per suam simplicissimam puritatem, atque
stabilem fixationem, heterogeneas impurita-
tes sibi dissimiles relinquendo, purioribus,
ac simplicioribus sese uniendo, atque suppe-
tias quadantenus ferendo, cum simile simili
gaudeat, eique amicabilius adhæreat, juxta
Democriti ab Hostene Magistro receptam
sententiam; de his tamen fusius, & apertius
in nostris orthomedicorum disputationi-
bus. Per prædictum ergo soluens cuncta
in rerum natura mista ita disponuntur, atte-
nuantur, & ad actionem in humanum cor-
pus exercendam promoventur. Hinc non
solum prædictus Præcipitatus. Arcanum
corallinum. Mercurius vitæ verus. Elixir
proprietatis. Salia, liquores & olea. Alia-
que ferè innumera pharmaca longe, quam
sint vulgaria efficaciora præparantur; sed
& Arcanum ad lapidem vesicæ dissoluen-
dum, ex lapide paucis intellecto, licet ab
Helmontio sat clarè insinuato, & ab ipso
quem-

quemadmodum à Paracelso, ludi nomine nuncupato.

Quinimò unusquisque per se ipsum poterit, & alia inde ad libitum parare: Nec videri etiam impossibile debet, nonnulla posse sic præparari, præsertim quæ ex vegetantium familia depromuntur, ut in alimenti similitudinem primis constitutivis, si non intimè, proximè tamen adjungantur.

Pariterque plurima ex metallicis, & metallis desumpta, si per viscera ad alimentorum normam redigi queant, viscerumque obedientiæ subijci: Sicut etiam & virulenta quædam inde parari posse non dubito, quod causa forsitan etiam extitit, quare prædicti Auctores præfati liquoris claram descriptionem reticere voluerint: ne scilicet ansa facilior scelestis hominibus delinquendi præbeatur.

Cæteræ prædicti liquoris proprietates consultò nobis omittendæ visæ sunt; tum quia plurimæ per auctorem sæpius nominatum satis apertè describuntur; tum quia per se ipsum quisque poterit; Si eius

possessionem assequutus fuerit, experimento indagare. Id tamen enixè præcaverenitatur, ne casuali errore tanti thesauri longo tempore ac labore quæsitæ amissionem incurrat, quod faciliè evenire poterit, licet ex seipso incorruptibilis quodammodo appareat. Id tamen prætereundum haud videtur, quod huic liquori peculiari ratione convenit: quod omnia ferè mista disponat; illis vero non cuniatur, sed post solutionem ab illis integrè separetur; quamvis auro non nihil illius videatur adnecti, cum illud in vaporem soluendo redigit, ea penitus ratione, qua solet argento in calcem per separationis aquam redactæ, & cum triplo salis armoniaci optimè commistæ, oleum Tartari adjūgo, quinquies vel pluries repetitis imbibitionibus, ad ignem levem exiccationibus argentum sublimatur, & redditur ita volatile, ac fluidum, ut rudioribus non solum, sed peritioribus etiam argentum viuum verū existimatum fuerit, cum plurimas ipsius proprietates ex hac operatione obtinuisse repariatur; tametsi valdè hic hallucinentur: argentum quidem viuum apparet, at minimè nisi

nisi spurium ac sophisticum erit. facile siquidem in argentum, ut prius redit, si argento alteri ad ignem liquefacto superiniiciatur, menstruum, per quod in liquiditate tenebatur, alias non facile separabile sic euolat, & priorem amissam formam recuperat, quod argento vivo comuni nulla prorsus ratione accidit: nunquam enim in argentum nisi adulterinum commutari possibile erit absque lapidis argentifici administratione, quod & auro contingit: cum per adiuncta in formam olei punicei volatilis redigitur. quod Helmontius docet tract. meteor. progysnam. §. 5.

Quamobrem hic liquor nulli misto associari valet, quamvis ob suam incredibilem tenuitatem cuncta intimè peruat ea ratione, qua ignis; & hinc ignis aqueus, seu aqua ignea dici solet. ut hinc nonnulli, tametsi falso, crediderint, lapidem physicochemicum inde confici posse, cum similes appellationes lapidi huic potissimum à Philosophis tributas viderint, ignis tamen dum cuncta ferè mista dissolvit, illorum quamplurimum aperiendo dissipat: quicquid enim sulphure-

um est, urit ; quod mercuriale vero est, in vaporem dispergit , nihilque residuum superest præter sal , seu salis naturam habens. At liquor Alchaest quicquid soluit, conservat , & pro varietate subjectorum in diversos liquores localiter etiam separat, ut quod sulphureum adest, & oleosum superiorem partem: quod mercuriale inferiorem: quod gravius vero fuerit, infimam partem occupet, solvente ipso supra vel infra residente.

De Virtutibus Lapidis.

DISCEPTATIO DECIMA PRIMA.

Philosophici lapidis vires, ac usus universos , & singulos recensere instituti nostri propositum in hac præsentitractione non est, sed solummodo eorum nonnihil tangere , quantum scilicet ad ipsius Alchaest , & lapidis physici convenientias ac differentias cognoscendas sat visum fuerit. hunc enim ab initio menti scopum præfiximus , atque
interim

interim simul ingenuis probisque laborantibus Viris lucem clariorem ex nostris experimentis depromptam præbere ; quita-
men lapidis eiusdem facultates accuratius enumeratas callere exoptarit, ex Lullio, ex Auroræ consurgentis Auctore, quam Divo Thomæ nonnulli adscribunt, ex Henrici Khunrath Lipsiensis amphitheatro, aliisque Sophorum scriptis petere poterit. Nos quoque alibi nostris elucubrationibus easdem pro ingenii nostri tenuitate abundè dedimus.

Omniū primam efficaciam plerique, nec immeritò, sapientiam prædicant: sed quānam fiat, ut ex lapide, lapidisue præparatione sapientiam haurire valeamus, nonnullis nec infimæ classis Doctoribus visum est incongruum, minimèque credendum, existimantibus jactantiæ potius quam veritatis pruritu similes nugas sophos effutisse. Nemo tamen in animum sibi falsam hanc opinionem serpere sinat, cum nihil inde proficuitalia jactantibus professoribus oriatur.

Quod si artis arcana euulgare fas esset, quisq; luce clarius hoc idē fateri cogeretur,

speculum enim est, quo nedum creata cuncta, sed & Dei quoque invisibilia (quantum quidem mortalibus permisum est) conspiciuntur: hinc Petrus Ioan. Faber nostri Ævi, chemicaeque artis lumen præclarissimum in suo Alchemista Christiano, quem ex auctore Aquarii Sapientum Musei Hermetici est imitatus, Christianæ religionis mysteria per veræ chemiæ magisterium non difficilè demonstrari posse edisserit. Nec id quidem immeritò, cum enim cuncta, humana, divinaque ex uno fonte profluxerint, mutuo quodam nexu invicem quasi catena conficta videntur, ut ex uno cognito reliqua cognoscantur. quod quamvis omnibus æquè conveniat, lapidis tamen artificio in primis jure tribuendum est; cum enim omnia, quæ nobis conspicienda prostant, vel elementa sint, vel ex his composita, illa sanè nec producta, nec producenda cognosci queunt: cum vero cognitio rerum non ante vel post, sed in ipso productionis modo, & actu consistat: patet inde sapientiam nobis oriri minimè posse: hæc vero animalia sunt vegetantia, & metallica. Animalium, atque

que Vegetantium generationes, ac generationis modos in ipsis instrumentorum claustris occultos, reconditos, minimeque vestigabiles quis non fatebitur? Quisue penitiores terræ sinus percurrere, ac metallorum mistiones oculis subiectas nobisque postea enucleandas observare potuit unquam? At in chemico artificio naturæ opus ita sese nobis peruium, oculisque intueundum præbet, ut metallorum principia, generationem, ac generationis progressum, modum, terminum cum omnibus circumstantiis ad amissim observare Sophus queat. Cumque cætera omnia mutuam proportionem, ac similitudinem habeant invicem, facile inde coniectari cuncta decet: quinimò scientiæ peritiæque pene omnes inde apertissimè patefiunt, ut videre est in præfatione Monadis Geroglificæ doctissimi Viri Ioannis Dee Londinensis. In illo artis progressu siderum cursus, virtutes, influentiæ, elementorum mistiones, ignis actiones, ac universa alioquin occulta naturæ vis quasi scenico theatro representari videtur. De hoc intelligi debet, q̃ de Archimedici nō Archimedis sphæ-

rula vitrea cecinit Claudianus in carmine.

Iupiter in paruo cū cerneret æthera vtro &c.

In Sophorum enim vitro ea veraciter cognoscuntur, quæ alia probabili ratione contigisse nequit intelligi.

De metallorum transmutationibus non est, quod multa dicantur: tum quia jam notius est quam ut verbis ea res indigere videatur: tum quia singulare hoc est huic subjecto, ut metalla vario modo transmutando non quidem falsò atque sophisticè, sed verè ac realiter commutet, quod liquori Alchæst non conceditur: per hunc enim inverti aliquatenus metalla videntur: at verè invicem transmutari nullatenus; cum ad hoc non sit satis metalla dissolvere, vel in diversas substantias discerpere, sed in super specificas naturas, & proprietates superaddere oportet, quod sine seminali potentia, cui tantum illud efficere permittitur, superaddere omnino est impossibile.

Quid tandem in medicina præstare valeat philosophorum arcanum, apud omnes artis peritos est in confesso. Si etenim metalla cuncta penetrare valet, quidni humani corporis

corporis excrementa valde minori crassitie duritieque prædita penetrare poterit? atque hinc viscerum, cutisque totius obstructos meatus referare, ac emundare valebit? Et id quidem dosi per minima, tum ob sui incredibilem tenuitatē, tum etiam ob naturæ insitum ignem multiplicatum, substantiæque indissipabilem fixitatem, quæ tamen ob humiditatis radicalis copiam facile in actionē duci possit levis cuiuscumque caloris ministerio, nec id per se solum exequi potis est, sed & reliqua mistorum genera ad hoc idem præstandum longè reddit efficaciora, quam fuerint in propria natura. Id autē efficit citissimè, mirabilem enim actionem possidet, nec imèrito subiectum plenum admirabilitatis perhibetur, mi aculorum naturalium, non divinorum effector potentissimus.

De Salis Tartari Virtutibus.

DISCEPTATIO

DECIMA SECUNDA.

Quid Sal Tartari, sive aliud consimile præstare valeat in metalla minimè venit exami-

examinandum ; cum illud momenti quid esse nequeat : quamquam nonnulli, sed perperam, aliquid magni illo efficere se posse sperarunt quantum ad transmutationem, cum nihil actionem aliquam habere possit in id, ad cuius interiores missionis substantias pertingere nequit. quare extrinsecus tantum percurrentes illorum maculas abstergere, colores accidentales immutare, corpus aliquatenus à priori statu leviter alterare, & id genus consimile parere quidem potest, atqui seminalem virtutem sic transmutari nullatenus est possibile ; quinimmò nec in suo fixitatis ordine aliquid ad medicinæ opera nisi valde debiliter conducere experientia cognitum est : si enim valido igni resistere sat potenter videtur, qua ratione ab humani corporis imbecillo superari, & ad actum, ut Medici loquuntur, deduci valebit ? Alimenti quidem vicem subire, ciborumque normam gerere posse concedimus : at medicamenti vim potentiorē ac velociorem exercere non poterit. hoc enim vincere, illud vinci oportet, hoc via modoque cōsuetō, illud infuetō procedit : quod ni fiat,

impos.

impossibile quoque erit ægritudines depellere: quod si in spiritum, & volatilitatem ducatur, non tantum per se, sed etiam per plurima sibi solutione connexa varios morbos curare, ac morborum causas eliminare poterit, non quod sic exoticam qualitatem ab illis sit adeptum, sed quod substantiam quoque per eiusmodi spiritum dissolutam ac sibi cunctam in penitiores viscerum ductus trahere valeat. quod si metallicum id fuerit, dummodo non sit aurum, quod ob sui fortissimam missionem à nulla re, præter unicam jam dictam illi simillimam dissolvitur, impossibile non est aliquid corporeæ substantiæ abradi, atque ita disponi, ut interior ignis cum viscerum insita virtute illud evincere facile possit: nec requiritur missionis profunda penetratio, nec ultima dissolutio ad morbos occultiores abigendos, immò nec ad nutritionem, cum sæpè videantur proprietates alimenti in aliti substantia sensibilibiter immutatas permanere; quod qua ratione contingat in orthophysicorum tractatu demonstratum est sufficienter.

In hoc autem à liquore Alchaest spiritus
hic

hic salis distare compertus est. quod ille solutis non commisceatur licet penitiores rerum sinus ac recessus permeet. At sal hoc volatile, Alchaliū, nec tam profunde peringat, nec à solutis facile separabile: non æquè tamen omnia dissolvit, sed pro majori, vel minori mistorum cum illo similitudine, ac pro fortiori, vel debiliori mistione diversa ratione operatur.

Cum Acidis igitur ad glandularum sub intestinis in mesenterio existentium, venarum lactearum, ac Pancreatis infartus. Cum Amaris ad Hepatis. Cum salsis ad Renum crassiora excrementa dissoluenda proficius hic spiritus invenitur. Ad Lienem vero, similiumque viscerum longe magis distantium, quam prædicta sospitibus viribus non pertinet immediate, cum in tam longo itinere, vel sanguini commixtus hebescat, vel excrementis inhærens priusquam illuc perveniat, extra corpus cum illis expellatur. Hinc fit ut pluribus expellendis ægitudinibus efficax reperiat, febribus præsertim, quæ ex sanguinis dissolutione ob nimiam ipsius rarefactionem ex cordis motu, cruo-
risque

risque circulatione impedita, ut plurimum proficiscuntur, quod tripliciter evenire poterit. Vel ex partibus corporis ductus comprimantibus, ut in apostematibus: Vel excrementis sibi met ipsis copia vel crassitie, seu lentore vias ad consuetum exitum intercludentibus: Vel ipso sanguine crassificato, vel nimis quam par sit quomodolibet rarefacto. Ex his enim omnibus sanguinis elementa dissoluuntur, & ignis, qui prius ligamine, ne sentiri posset, cohibebatur, liber redditus, viribus reparatis furens exardescit. Quod si obice deleto cruori via reddatur aperta, cuncta mitescunt, sanguis in ordinem redigitur, ac febrilis calor extinguitur. Hoc autem efficit sal volatile, dum suae tenuitate velociter viscera permeat, obiecta impedimenta dissipat, atque dispergit. De quibus omnibus latius in orthomedicorum tractatu.

Pluribus consimiliter ægitudinibus depellendis aptissimum sal illud experiemur, dum viscera ad nutrimenti defecationem destinata peruia redduntur, & ab excrementorum infartu repurgantur, ut fæces, quæ
jugiter

jugiter per illa generantur , & ad consueta loca quasi cloacas expellentur, liberum , & expeditum transitum inveniant. Sic enim sanitatem amissam reparari posse constat.

De Similitudine , & Convenientia liquoris Alchaest cum Mercurio Philosophorum , & quid sit in primam materiam ducti.

DISCEPTATIO DECIMA TERTIA.

DUbitandum non est, quin subiectum, & materia prædictorum solventium ab initio , antequam quidquam ars super illa operetur, eadem omninò sit: at multum discriminis inter utrumque reperitur , si eorumdem processus attendimus , ut superioribus Disceptationibus sufficienter exposuimus. Iam de similitudine , & convenientia amborum nobis hoc loco differendum est. Hic enim fuit præsentis nostri suscepti la-

pti laboris ab initio finis principalis , ut scilicet plura , in quibus illa duo verè conveniant , aut discrepent , apprimè cognoscantur ; ut in posterum hîc errari , sicut hætenus plerisque contigisse sensimus , difficilimè possit , quæ non solum in materia , in qua non similitudo tantum , & convenientia , sed identitas , uti dictum est , existit ; sed in operatione similitudinem non identitatem inesse præmonemus , cum inuicem è directo exponantur : quoniam hæc artificialis est : illa naturalis. At in operandi modo talis inest similitudo , ut facillimè decipi quisque etiam non mediocriter intelligens possit : descriptio enim unius ita alteri adequatæ competit , ut vix discrimen internoscatur : siquidem utrumque opus circa idem , ut dictum est , subiectum exercetur : utrumque similibus loquendi formulis , ac nominibus indigitatur , uti sunt illa : Spiritus , Ignis aqueus. Aqua ignea. Universale soluens. & id genus alia ; utrumque per ignem , utrumque soluendo , atque coagulando ; utrumque pariter longum , ac tædiosum , investigatione difficile : in utroque materia subiecta ad naturam

turam valdè à priori diversam redigitur, in primo namque suo naturali statu, antequam quidquam ars in illam operetur, unicam solum habet naturalem propensionem, ad quam ab ipsamet natura, obstetricia solum artificis manu pervenire valet, sicut hoc idem in quibusvis naturæ subiectis observare licet: quodlibet enim pro varia specie ac virtute interna seminali ad suæ speciei conservationem, ac propagationem tendit, non alienæ: at per artem multipliciter, sed violenter, & extra naturæ suæ prædestinationem protrahi potest, ut in grano tritici apparet: quod ex natura sua ad triticeam speciem multiplicandam inclinatur; per artem tamen in varios, ac diversos usus violentia quadam perducitur. Cum ergo res ita se habeat, artifices tamen dum Hermetici lapidis magisterium occultare conantur, ita versatili loquutione utuntur, ut valde facili negotio in varios sensus eorum intentio detorqueri valeat; in nullo tamen eiusmodi loquendi stylus aptius, & convenientius applicari potest, quam in confectione liquoris Alchaest, etiamsi longissimè distent,

Præterea concordant ambo in virium suarum admirabilitate , utroque siquidem præparata subiecto, effectus demonstrantur maximè admirandi. Cum enim hoc, sicut & aliud, tenuissima præditum sit substantia, mistorum corpora intimè peruadit , illa in diversas substantias priori simpliciores , ac tenuiores discerpens, ad utiliores, perfectioresque usus , pro humanæ necessitatis indigentis ; pluresque alias obtinent convenientias hic non enumerandas ; inter quas tamen illa reticenda minimè videtur , quæ ad occultam ipsorum indagationem non parum conducit. Etenim in utroque magisterio quædam fit ad primam, ut aiunt , materiam reductio, in qua re id summopere adnotari velim , non solum per enarratum liquorem corpora in primam redigi materiam, uti monuimus, idest in varias , ac simpliciores substantias pro mistorum naturæ diversitate , quæ divisio, reductio putatur in materiam primam, sed quia substantiæ ipsæ reductæ fluentes conspiciuntur ; tametsi Mercurius vulgi ab illo figitur , hoc est in igne permanens redditur ; in qua re perspi-

perspicuum fit, substantias quasdam æquæ ac Mercurium homogeneas in varias partes haud esse secabiles, uti aurum, aqua, arenæ quædam species, & quædam alia naturæ eiusdem, quæ partium divisionem non admittunt, quemadmodum illa sunt. quæ tam fortem mistionem seu simplicitatem non possident. Non tantum itaque corpora hæc liquore illo sic resolvuntur, sed ipsa pariter materia liquoris, dum præparatur, in primam retrahi materiam creditur, dum per magisterium artificiale solutionis, & coagulationis in aquam crassam diaphanam redigitur vulgari aquæ non absimilem, ex qua prædictus liquor corrumpitur ac superatur, dum illum in aquam elementalem inutilem transmutat; tunc vero quædam ab ipso separatur pinguedinosa crassities, in qua igneam suam ac solventem virtutem extitisse crediderim: nec mihi constat adhuc, quare transmutationem hanc reticuerit Helmontius, qui id tantum protulit, quod quamvis dictus liquor incorruptibilis penè videatur, à suo tamen compari in servitutem reducatur, ac transmutatur, nec compar hoc re-
velat,

velat, quod elementalis est aqua ex qua mihi experimento innotuit liquorem corrumpi.

Id autem maiori indagine, & adnotatione dignum admoneo, quod jam omnibus auriferæ artis indagatoribus sum revelaturus, quod in Hermetici secreti præparatione, omnium scriptorū consensu, necessaria est similis in primam materiam reductio, sine qua finem obtinere petatum, est penitus impossibile, quæ non est in aquam diaphanam, qua cuncta mista tamquam ex fundamentalis ac originali elemento constare falsò putavit Helmontius, sed in substantiam purissimam maximè homogeneam, volatilem, digestam, & opacam atque etiam innati caloris plurimum habere dicimus, superfluitatibus, quibus in suo naturali statu scatebat, emundatam; non quia sui loci defectu ex accidenti fuerit infecta pueri leprosi similitudine, quod plures vel gravissimi Auctores voluisse videntur; sed ex vi seminis, ut alibi apertius disputabitur, atque id reductio in primam materiam dicitur, cum existimaverint illam esse materiam metallorum generationi propinquiorem, in qua re

E

misticæ

mysticæ occultationis exemplum occulere,
 alioquin, ut verba sonant, falsa iudicanda
 sunt; cum prædictum subiectum, ex quo pri-
 ma extrahitur materia semen suum speciale,
 per naturam obtinuerit, quemadmodum in
 vegetantibus etiam idem innotescit: hæc
 enim in primam resoluuntur materiam, cum
 ad novam generationem per naturam ut ef-
 ficientem, & per artem, ut ministrantem in
 eorum cultura germina sua proferunt; per
 hanc tamē generationem non in alienā ten-
 dunt sobolē, sed in propriā ac genuinam: ita
 pariter & in metallis; non enim ferrum, v. g.
 ideo tale, quia vis spiritualis ab excremento
 suæ stationis prohibita fuerit à fine, quo de-
 stinabatur, sed quia illa talem sibi assumpsit
 elementalem massam ex qua, in qua, & per
 quam suas posset naturales operationes ex-
 exercere; alioquin sequeretur non unicam esse
 ferri speciem, cum accidentia, quibus spiri-
 tus ille architectonicus prohiberi posset,
 etiam sententia illorum, qui contrarium su-
 stinere videntur, plura sint, ac multiplici ra-
 tione in subiectam materiam intrudi que-
 ant: quare etiam si ex hoc metallo philoso-
 phorum

phorum dictus mercurius extraheretur , & ad suam naturalem multiplicationem , & finem iterum duceretur , licet id sit impossibile, nihilominus ex illo nihil aliud produci possibile foret , nisi species ferrea , dummodo ab alia spirituali vi potentiori evicta non fuerit. Non tamen negaverim posse contingere, quin seminalis spiritus possit à suo itinere accidentaliter exorbitare alicujus necessariæ circumstantiæ defectu : sed tunc negabimus productum esse speciem ordinariam, & naturæ consuetam, sed monstruosam, & notham; quod tamen de ferro dici nequit : monstra etenim rarissima sunt, ac vix duo æqualiter diversis locis, & temporibus experimento deprehenduntur, quod & in vegetantibus, & animalibus pariter observari licet, hinc est, quod & philosophicam præparatam materiam ulterius deducere per naturam, & artem est impossibile sine additione solaris fermenti, cum sine hoc suæ prædestinationis ultimum attigerit. Dicitur autem universalis multipliciter, at præcipuè, quia credita sit per additionem alterius metallici seminis ad quam-

cumque metallorum speciem redigi posse, cum in ultima suæ plusquam perfectionis fixatione altera fermentatione opus habeat, quam Lullius secundam appellat, sine qua nec aurum, nec argentum exhibit: alioquin nisi fermenti vas super fermentandum prævaluerit, ad speciem hanc, vel illam metalli redigi minimè valeret. Et hoc arcanum sicut dignissimum est, ita ab auctoribus non ita clarè detectum esse per eorum scripta apparet.

Præterea metallicum germen seu corpus originale ac primum metallorum in subterraneis locis, ubi naturaliter illa generantur, duplici nomine universale dicitur; tum ratione efficientis intrinseci; tum ratione materiæ corporalis, in qua illud operatur. & ratione quidem efficientis, quia metallum non generatur naturaliter ex metallo, sicut stirpes, & animantia ex suis individuis mediante semine, sed ex spiritu stellarum immediate in minerarum cavernas effuso, à quo individuum metallicum immediate profluit, & in illo quiescit non ulterius progrediens, nisi per artem in Philosophica genera-

nera-

neratione, ita per ignem disponatur, ut vis seminalis per eundem ignem aucta prolifica reddatur, quod tamen per solam naturam est impossibile. Cum igitur germen illud prædictum ex spiritu universali nondum in aliquo corpore ligato in generationem sibi debitam urgeatur, immediate universale jure dicetur, non tamen quia singula metalla ex unico singulari spiritu universali producantur, sed quodlibet ex suo speciali, sicut quodlibet plantarum, & animantium individuum; quamvis nomine tenus dicantur ex mercurio cuncta progigni; at mercurii in singulis metallis essentialiter ac specificè differunt: non dissimili ratione ac plantæ, quæ licet omnes ex ligneo corpore, ut & animalia ex carneo conflentur, lignum tamen à ligno, sicut caro à carne essentialiter distinguuntur, quod idem fit in metallis, quæ quamvis videantur ex mercurio prodiisse, nemo tamen sibi persuadeat ex mercurio vulgi, nec ex mercurio quodam universali prodiisse, sed singula ex singulari, & proprio suo semine, quod mercuriale apparet ex similitudine ad sensus, sicut & in lignis prædictis, & car-

nibus, quæ in quibusdam accidentibus conveniunt, sed in natura essentiali intrinseca specificè distant.

Ratione tamen materiæ subiecti dici quoque possunt metalla ex universali corpore conflare, quoniam non ex corporeo semine parentum, sicut in plantis, & animalibus fieri apparet: at immediatè solum ex alimentis per ignem præparatis ac dispositis, & in vaporosam substantiam in unionem redactis: & hoc ideo, quia in his non sunt instrumenta; quibus seminale corpus in ipsis intrinsecus ad novam prolem edendam conficeretur.

Cum igitur in prædictis, & in aliis pariter ambo illa magisteria maximè convenire videantur, non mirum videri debet, si quis in errorem facile incurrere queat, sicuti de facto prædicto Autori, & aliis etiam contingit, alterum pro altero accipientibus, quod ne in posterum contingat, eorum quoque differentias subnectere oportebit.

De liquoris Alchæst, & Mercurii Philosophici discrimine.

DISCEPTATIO
XIV. ET ULTIMA.

Similitudines, atque convenientias inter duo prædicta magisteria quamplurimas esse ostendimus, & multò plures etiam addi potuissent, non quidem in subiecto, in quo non tantum similitudinem, sed omnimodam identitatem inesse monuimus, sed in operandi methodo: at si qui penitus eadem scrutati fuerint, superficialiter, & extrinsecè invicem convenire apparebunt, cum in rei veritate plurimum, & longissimè distent, tum ratione effectuum ab ipsis procedentium.

Quamobrem cunctis arcana hæc inquirentibus summopere proficuum esse duximus, si differentias quoque inter utrumque opus patefaceremus. nimis vero tædiosum

foret ac indecens etiam , & singulas differentias fingillatim recensere , sed eas dumtaxat , quæ utiliores ac principales videbuntur.

Differunt ergo primum, quod liquor ille prædictus soluens est merum artis opus. Philosophicus Mercurius, sicut & lapis perfectus solius est naturæ modico artis iuvamine. Deinde quia in hoc subiectum ulterius perficiendo ducitur. In illo è contra destruendo à priori naturæ statu removetur. Liquor ille præterea in fine suæ præparationis volatilis , & ab igne fugiens est. Mercurius vero dictus in suæ plusquam perfectionis complemento finali fixissimus est; quamvis in penultimo termino regenerationis sit etiam fugitivus , & facile etiam alterabilis, nisi per sibi gratum ferculum iuvetur, quo ad stabilem fixitatem , & permanentiam ducitur.

Illæ sub aquæ forma finaliter conspiciendum se præbet. Hic vero sub forma crassa, viscida, & fluida. Quamvis enim hic quoque in suæ operationis cursu semel videatur sub specie aquæ elementalis diaphanæ, hoc
solum

solum evenit in naturali sublimationis circulatione , cum ad ultimum perfectionis non peruenerit. at aqua illa extra vas ab Artifice tractari nequit sub eadem forma, quoniam aqua est re ipsa non elementalis , sed metallica ex vapore philosophici subiecti existentis inferius orta. hic enim iugiter in sublime scandens ibidem condensatus, nunc roris, nunc guttarum maiorum, aut minorum effigiem præ se fert, quæ guttæ subinde auctæ diversos riuulos pariunt ad ima fluentes, rursusque resurgunt longo tempore sic ascendentes, ac descendentes, & hoc vase arctissimè sigillato, cui si quid vel minimum rimulæ contigerit, illicò desinit vaporis ascensio ad fundum, unde processerat, recidentis, quod Amico experienti bis casu quodam accidentali successit, cuius causam diù investigans hanc fuisse crediderim.

Cum enim suspicarer opus penitus destructum, vel saltem debilitatum, existimans aliquid per rimulam evanuisse ob sibilum, qui clarè percipitur, inveni nihil detrimenti sensisse materiam, quæ novo vase, ut prius

optimè obturato, recondita non minori po-
 tentia prædita circularem sublimationem,
 ut prius, exercebat: quare intellexi, sibilum
 non ex vaporis metallici exitu provenisse,
 sed aeris, hic enim dum in inferiori parte ex
 fontinæ calore rarefcit, & ex vapore ab ipsa
 surgente extruditur, in superiori condensatur,
 ut scilicet aeri rarefacto, & in vaporem
 redacto per ignem subiectum, locum cedē-
 do præbeat. Hoc verò sensu deprehenditur,
 non solum in vapore pulcherrimum iridem
 pariente, sed in subiecto limpidissimo, cæli-
 que colore fulgente fonticulo visibiliter
 tumefacto; quare necessario supernus aer
 modicè refrigeratus, & novo succedente
 continuè vapore compressus densatur, &
 crassescit, ut hinc reddatur aptus ad gravem
 vaporem metallicum sustinendum, si nul-
 lus pateat egressus, alioquin exiens aer dum
 ad naturalem statum, a quo violenter de-
 nuò redit, qui reliquus est rarefcens ineptus
 est ulterius, ut vaporem gravissimum firmi-
 ter sustinere valeat, ideoque ad radicem
 recurrens evanescit, interim opus nullate-
 nus infirmatum deprehenditur; nam vase
 recenti

recenti occlusa materia iterum eodem modo circulariter se movet, donec tandem in fine quiescat, & planè figatur.

In Alchaest vero non ita se res habet. Hic enim post suum ultimum perfectionis terminum sub aquæ forma remanet semper nullatenus coagulabilis neque per se, neque per aliud additamentum: sicut enim cuncta quæquæ mista dissolvit non in elementa; sed in partes substantiales simpliciores: ita per nullum repatitur ullatenus, sed ab omnibus omninò separatur.

Ad hæc opus Alchaest igne vehementi paratur. At opus physicochemicum igne non solum imbecillo indiget, sed maximè remisso, usque adeò, ut si quid limites excedat, actum sit de felici successu: nec maius arcanum profundissimè ab Artificibus occultatum in tota praxi reperitur, quam in igne per suos gradus, & puncta temperando.

Illud quoque difficile est intellectu, arduum, atque in suo Magisterio laboriosissimum.

finum. At hoc obscurissimum, & implicatum ita, ut vix deprehendit queat, sed postquam integrè cognitum fuerit in sui operatione, facillimè peragitur, ut nemo, nisi qui viderit, credat.

Liquor Alchæst metalla imperfecta in maiorem imperfectionem deducit, quantum ad naturalem statum, dum ea in diversas substantias dispescit, licet quantum ad medicas virtutes spectat, illa potentiora, ac efficaciora ægritudinibus arcendis reddat.

At philosophicum elixir imperfecta metalla perficit, verèque & realiter transmutat, nec vi medica debiliori pollet, immo longe maiori, ut nulla hætenus inventa medicina fuerit illa tutior atque sublimior. hoc autem non leviter est adnotandum, ne quis sibi falsò persuadeat, sicut & Helmontius in hac re deceptus quoque fuisse videtur, per prædictum artificialem liquorem posse philosophicam medicinam ad metalla verè, & non sophisticè transmutanda ullatenus præparari, quin immò per opus Alchæst subiectum physicochemico magisterio necessarium per

um per naturam magna sollicitudine compositum, mirabilique proprietate dotatum à suis proprietatibus, & virtutibus illis per naturā inditis longissimè removetur, adeo, ut amplius ad priorem conditionem redigi nulla ratione valeat; quamobrem impossibile penitus erit, ut per liquorem illum, aut illius praxim, opus physicochemicum compleatur: hoc enim in eo potissimum consistit, ut subiectum ita suaviter, ac ingeniosè tractetur, ut ne minimum quid detrimenti sentiat. Alteratur quidem perfectivè, sed ita leviter, ac parcè, ut interior vis spiritualis seminis, atque corporea elementorum compago nihil omninò labefieri per sua signa clarissima innotescat, quod quidem facile evenire potest, & quantumcumque minima læsione labile subiectum tangatur, statim inquinatur, infirmatur, & necatur, & operationi prorsus inhabile redditur, quod satis apertè revelatum est à Bernardo Comite Trevirensi in epist. & à nobis in orthochymicorum tractatu. Ultimum tandem discrimen est inter utrumque, quod physicum ad morbos quosvis curandos efficacis-

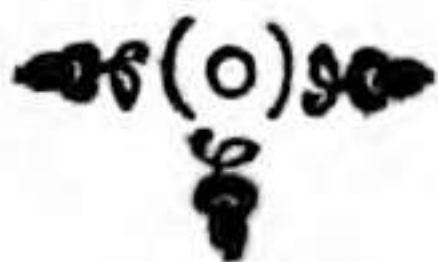
simum fuerit semper habitum, & deprehensum, præter alias, quas possidet vires summo opere admirandas. Sed alterum artificiale per se ipsum nescio ad quid interius assumptum valeat, cum nec Paracelsus, nec Helmontius de illo periculum aliquod sese fecisse recenseat: nec ipse pariter sum experturus, cum arcana, quæ innumera ex ipso parantur, satis esse possint, alioquin liquor utili deficeret paulatim. In arcanis vero parandis potentiam, & virtutem semper eandem conservat, nec imminuitur.

Aliud præterea discrimen addi potuisset, quod nempe physicum opus multiplicativa vi à seminali potentia procedente polleat. Artificiale vero, utpote in quo seminalis potestas perit, nec in se, nec in iis, quæ soluendo tetigerit, multiplicandi virtutem ullam possideat, quod tamen data opera omisimus, cum dubitari possit, num virtus ea multiplicandi in Mercurio philosophico verè reperiat, nec ne? cum ei non sit ab auctoribus tributa, sed solum Elixiri perfecti, & ad finale complementum deducto.

cto.de

cto. de qua re alibi proprio loco disputabitur.

Atque hæc sunt, quæ Artificibus pensanda offerre volumus, ne deinceps tam turpiter hallucinentur, aut ab aliis vel impostoribus, vel ignaris decipi queant. Et ut etiam in utroque magisterio aliquid aliud ex medicis sentiant, quod à Paracelso difficulter, ac difficilius ab Helmontio retraxissent, cum uterque palam professus fuerit, se nihil de his magisteriis revelaturos. Verum de physicochemico magisterio copiosius propriis tractationibus me plurima hætenus in obscuro delitescencia revelaturum promitto. Si vitam Nobis paulò diuturniorem incolumemque concesserit Deus Optimus Maximus, cui soli laus, gloria, & sanctificatio in æternum.

Noi Reformatori dello Studio di Padoa.

H *Auendo osservato per fede del P. Commis-
sario del Sant' Officio non esservi nel Li-
bro intitolato, Clara fidelisque admonitoria
Disceptatio Practicæ Manualis experimen-
to; veraciter comprobata de duobus Artis,
& Naturæ miraculis, de Ludovico de i Con-
ti da Macerata, cosa contro la santa Fede, e pa-
rimente per attestato del Segretario nostro nien-
te contro Principi, ò buoni costumi, concedemo
licenza, che possi essere stampato, dovendo offer-
uarsi gl' ordini, & esserne presentate due copie
&c.*

Dat. dal Magistrato nostro. li 3. Giu-
gno 1661.

(Gio. Donato Reformat.

(

(Battista Nani Gau. Proc. Reform.

Alem. Ang. Donini Secr.

CA.

C A T A L O G V S T R A C T A T V V M,

Quos Auctor propediem, se
Typis spondet editurum.

I.

ORthophysicorum libri tres, in quibus
Nova Rerum Naturalium Disquisitio
proponitur Methodo breviori, clariori, dili-
gentiori, ac firmiori, quam ab alio quocum-
que, seu ex Veteribus, seu ex Recentiori-
bus, Auctore, hucusque præstitum fuerit,
indeque Physica genuinæ puritati, priori-
que suo splendori restituitur. Opus sanè
cunctis veritatis Sectatoribus non minus
utile, quam gratum.

II.

Mineralium naturæ operum recens in-
vestigatio, qua metallorum potissi-
mum

mum principia, causæ, proprietates, generationes, generationumque modi fideliter explanantur. Methodo breviori, clariori, diligentiori, ac firmiori, quam ab alio quocumque, seu ex Veteribus, seu ex Recentioribus, Auctore hucusque præstitum fuerit. Opus sanè cunctis veritatis sectatoribus non minus utilis, quam gratum.

III.

ORthomedicorum libri duo: in quibus Orthophysicorum principiis præsuppositis nova Rerum Medicarum Disquisitione proponitur, Methodo breviori, clariori, diligentiori, ac firmiori, quam ab alio quocumque, seu ex Veteribus, seu ex Recentioribus, Auctore hucusque præstitum fuerit: indeque Medicina genuinæ puritati, priorique suo nitori restituitur. Opus sanè cunctis veritatis Sectatoribus non minus utile, quam gratum.

IV.

ORthochymicorum libri tres: in quibus Orthophysicorum principiis præsuppositis Rerum Chymicarum Theorica
Dis.

Disquisito proponitur, Methodo breviori, clariori, diligentiori, ac firmiori, quam ab alio quocumque seu ex Veteribus, seu ex Recentioribus, Auctore, hucusque præstitum fuerit: indeque Chymica genuinae puritati, priorique suo candori restituitur. Opus fanè cunctis veritatis Sectatoribus non minus utile, quam gratum.

V.

O Edipus Chymista consolatorius, dicta quamplurima, quæ in Sophorum scriptis, Chymicorum præsertim, tum Veterum, tum Neotericorum celebrioris nominis auctorum inveniuntur obscura, difficilia, typica, parabolica, mystica, kabalistica, ægnumatica, alioque modo implicata, illuminans, facilitans, declarans, explanans, enodans, enucleans, referans, ac explicans: ut hinc multo faciliori negotio Chymici tractatus post hac intelligi possint.

VI.

O Edipi Chymistæ consolatorii fabulas penè omnes, quæ in Ovidii metamorphoseos libris conscribuntur, genuino chymico

mico sensu , ad quem solum insinuandum à
suis primis Inventoribus excogitatæ fue-
runt, candidè interpretantis pars altera.

VII.

DE Ovo Trismegisto: unde Phænix ille
sempiternus Avis physicochemica re-
generatione excluditur ; physicaque plus-
quam perfectione completur, ac cælica pro-
pagatione augetur. Sive de universo phi-
losophici lapidis tertriuno opere liber.

VIII.

ALPhidii Philosophi Vetustissimi , ac
Præclarissimi libellus chymica myste-
ria fidelissimè complectens. Cui titulum
fecit Clavis Sapientiæ Maioris. nunc
primum scholiis perutilibus
illustratus.

